

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Dispvtatio I. An, & quid sit Sacramentum Eucharistiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

TRACTATVS DE VENERABILI EVCHARISTIÆ SACRAMENTO.

V A M V I S regulariter sacramentum Pœnitentia prius à fidelibus accipitur, quām Eucharistia, id tamen per accidens est, propter peccata ab ipsis commissa. Vnde quando adulti olim baptizabantur, prius ad Eucharistiam accedebant, quām ad Pœnitentiam. Meritò ergo S. Thomas prius de ipso tractat à quest. 74. usque ad 83. cuius ordinem in nostris Disputationibus ferè obseruabimus.

Habet autem hæc materia quatuor partes. Prima merè est scholastica. Secunda pertinet ad Controversias cum Hæreticis. Tertia, ad quæstiones Scripturæ sacrae. Quarta denique ad Theologum moralem, & quæstiones circa Casus conscientiæ. Ex his primam pro munere nostro ex professo pertractabimus, secundam, & tertiam omnino, illam ad Controversias, hanc ad Scripturæ interpretes remitteremus. Vnde controversiam de præsenti reali Christi in Eucharistia, & alias similes, quæstionem item de die, quo Christus Eucharistiam instituit, & similes, supponemus ex iis, qui hoc sculo latissimè, & doctissimè de iis disputatione. Ultimam denique, licet nostri muneriis minus propriam, non omnino relinquemus, quia ad Theologum Scholasticum spectat, principia illa radicibus examinare, & corroborare, ex quibus Theologi morales suam doctrinam deducunt, & qua pro breviori illius disciplinæ methodo non vacat illis subtiliori examine comprobare.

*Primo oītis
adulti post
Baptismum
accedebant
ad Eucharis-
tiam, quām
ad Pœniten-
tiam.
Quatuor par-
tes huius mæ-
teria.*

DISPUTATIO I.

An, & quid sit Eucharistia
Sacramentum.

SECTIO I. Vtrum Eucharistia sit sacramen-
tum ab aliis diuersum.

SECTIO II. An hoc Sacramentum compo-
natur intrinsecè ex speciebus, & corpore, &
sanguine Christi.

SECTIO III. Vtrum Eucharistia importet in
recto corpus, & sanguinem Christi, an verò
species sacramentales.

SECTIO IV. An verba consecrationis compo-
nunt intrinsecè sacramentum Eucharistie.

SECTIO V. Afferuntur alia argumenta, &
solutiones recentiorum contra doctrinam pre-
cedentem.

SECTIO VI. Vtrum actio transubstantia-
tiua pertineat intrinsecè ad hoc Sacra-
mentum?

SECTIO VII. Vtrum usus, seu sumptio Eu- charistie pertineat intrinsecè ad hoc Sacra- mentum?

PRÆMITTO has duas quæstiones ad illam, qua in præsenti solet dispu-
tari, vtrum sit vnicum, vel multi-
plex Eucharistia sacramentum: agre-
enim, & difficilè scies, quomodo mul-
tiplicetur eius essentia, nisi præcognitæ essentia
quidditate.

SECTIO I.

*Vtrum Eucharistia sit sacramentum
ab aliis diuersum.*

DUO continentur sub hoc titulo; vtrumque fa-
cile, vtrumque certum: esse scilicet sacramen-
tum nouæ Legis; & esse diuersum ab aliis omnibus.
Primum conflat ex Trid. sess. 13. per totam, & sess. 7.
& alibi sèpè; ex Florentino in Decreto de vniione
Armenorum; & ex c. Firmier. de summa Trinitate
& fide Catholica; & alibi sèpè.

Est autem adeò certa hæc pars, vt ne ab Hæreti-
cis quidem negetur. Nam Lutherus lib. de Captiuitate
Babylonica,

*Duo contin-
tur in hac se-
cione certa.
Conc. Trid.
Concil. Flor.
Primum ad eō
certum ut na-
quidem ab
hæreticis ne-
getur.*

Lordanus.
Castro.

Babylonica, qui tantum ponit vnicum sacramentum à Christo institutum, dicit, hoc esse Eucharistiam. Caluinus in Institutione, qui dicit esse duo tantum sacramenta, ait, vnum esse Eucharistiam. Melanchthon, qui posuit quatuor; Posthelus, qui posuit sex, vnum autem esse Eucharistiam, ut tradit Lindanus.

4. *Panoplia* c. 6. & Castro verbo *Eucharistia*, & denique Mahometus c. 4. *Alcorani* fatetur hoc sacramentum, & ait, esse veneratione dignum; sed reprehendit Christianos, quod in Eucharistia eum deuorent, quem Deum esse dicunt. Videatur Prateolus lib. 11. *Elenchi heresum*, verb. *Mahometus*, prope finem. & *Valquez in praesenti disp. 167. c. 1. vbi* late probat, nullum adhuc hereticum negasse in speciali Eucharistia sacrametum: aliud enim est male de illo sentire negando realem Christi presentiam, & alia huiusmodi; aliud negare in vniuersum, dari aliquid Eucharistiae sacramentum à Christo institutum.

Ratione etiam probatur facili hæc pars, ex definitione sacramenti, scilicet, *signum sensibile practicum gratia sanctificantis*: quia tota conuenit Eucharistia, ut de se pater, & infra amplius declarabitur, & confat ex Christi institutione *Math. 26. Marc. 14. & Luc. 22*, ut inferius videbitur; neque enim modus opus est amplius in hoc immorari.

2. *Secunda pars*
cōstat ex Florentino, Tridentino, & aliis, Eucharistiam semper signifikat, ut sacramentum diuersum numerantibus. Ratio est aperita, quia essentia, & partes Eucharistiae differunt omnino ab essentia, & partibus aliorum Sacramentorum, scilicet penes materiam, & formam. Ratio item congruentia communiter ad hoc ipsum adducitur à S. Thoma & aliis, ex diuersitate finis. Nam Eucharistia instituta est ad conferuandam, & augendam vitam spiritualem animæ, non secus ac cibus materialis conferuat vitam naturalē: hic autem finis non competit ex propria institutione alteri sacramentu; ut differunt per singula facile constabit.

3. *Vulgaris obiectio ex sacramento Confirmationis petita.*
Contra hanc partem est vulgaris obiectio defumpta ex sacramento Confirmationis; quod quidem institutum etiam est ad augendam vitam spiritualem: in eo enim differt à Baptismo, quod Baptismus sit ad generandam vitam; Confirmationis vero ad augendam, deducendumque hominem ad statum virilem: ergo non differt Confirmationis ab Eucharistia. Probatur consequentia, quia in ordine naturali idem cibus, qui deseruit ad nutrientium, & conferuandum hominem, deseruit etiam ad augendum illum, ergo cibus spiritualis, qui institutus est ad nutrientium hominem spiritualiter, institutus etiam est ad augendum illum spiritualiter; ergo Eucharistia haber eundem finem, quem habet Confirmationis.

Mirum est, quod solutiones huius difficultati redantur, & quorū principia Philosophica euoluantur. Ego eas omnes libenter prætermitto, quia hæc congruentia desumpta ex nutritione, & augmentatione, non est adeo ad amissum accipienda, ut debeat exemplum in omnibus tenere. Habent enim hæc duo sacramenta alia plura capita, ex quibus magis distinguuntur, ex materia, ex forma, &c. Breuiiter ergo resolutor ex eo ipso, puerum genitum naturaliter indigere quidem alimentum, tum ad vitam conseruandam, & augendam, tum etiam ad vires adquirendas. Sic etiam baptizatus indigerit vitæ spiritualis augmentatione, indiget etiam viribus ad pugnandum. Eucharistia quidem data est ad nutrientium, & augendam vitam animæ; Confirmationis autem ad vires, robustum, non quidem per modum alimenti, sed per modum medicinæ confortantis, ut viriliter pugnet prælia Christi, non solum contra visibiles, sed etiam

contra inuisibiles hostes. Ideo enim Eucharistia datur sub specie cibi corporis, ut insinuetur eisdem effectus causare in anima, quos cibus naturalis in corpore: at verò Confirmationis datur sub Christo, ut insinuetur, non quidem alere ex propria institutione, sed vngere, & confortare hominem ad luctam, instar veterum luctatorum, qui oleo parabantur ad luctam. Eucharistia ergo dat vires nutriendo: Confirmationis vero dat etiā vires, non tamen nutriendo ex propria institutione, sed confortando, & roborando per modum vunctionis, & medicinæ.

Dices; Confirmationis etiam habet ex sua institutione augere vitæ spiritualem conferendo augmentum gratia iustificantis; ergo ex sua institutione habet date vires nutriendo, sicut Eucharistia. Respondeo, hoc, quod est conferre gratiam, non esse effectum proprium Confirmationis, sed communem omnibus Sacramentis: effectus autem proprius illius, est dare gratiam cum ordine ad auxilia quædam vberiora, quibus ut miles Christi confirmatus possit fortiter præliari contra hostes: ex quo oritur differentia valde obseruanda inter Eucharistia, & Confirmationem: nam licet utraque conferat gratiam cum ordine ad auxilia ad bene operandum, & resistendum tentationibus; cum hoc tamen discriminare, quod Eucharistia postulat illa auxilia in ordine ad eum finem, ut homo bene operando crescat in gratia, & sanctitate interna, & augetur eius vita spiritualem; & postulat eis, quod per nutritionem spiritualem auxit substantiam hominis, & ideo reddit robustiorē ad omnes operationes, sive necesse sit pugnare, sive mereri sine pugna: at verò Confirmationis postulat ea auxilia ad eum finem peculiariter, ut homo possit resistere tentationibus, profiteri fidei, & fortiter præliari: non enim reddit hominem ex propria institutione robustorem ad operandum ut sit, sed ad resistendum in prælio, & tentationibus; & hoc non per modum cibi, sed vunctionis, quam imitatur: differunt ergo tam ex parte finis diuersi, quam ex parte modi, quo illum significant; quod rotum oritur ex eo, quod Eucharistia instituta est per modum cibi spiritualiter nutrientis: non verò Confirmationis.

Dices; Eucharistia non solum nutrit, sed reparat vires spirituales contra tentationes: hoc autem fit per auxilia, quibus pugnemus contra illas; ergo licet non augeret gratiam, daret hæc auxilia. Respondeo, Eucharistiam reparare vires per modum cibi: quare sicut cibus reparat vires dando sanguinem, ex quo nutritur homo, & sicut spiritus, &c. sicut Eucharistia reparat vires nutriendo, dando scilicet gratiam, ex vi cuius homo fiat robustior: at verò Confirmationis directè tendit ad dandas vires, ad resistendum, & ad hunc finem dat gratiam; sicut sacramentum Pœnitentia directè tendit ad remissionem peccati, & ad hunc finem dat gratiam sanctificantem.

Vnde appetet, licet omnia sacramenta re ipsa augent gratiam, si inueniunt subiectum gratum; hunc tamen effectum augendi gratiam esse proprium Eucharistiae in sensu formalis; hoc est, per se, & ex vi propria significationis. Nam Baptismus, v.g. per se potius tendit ad generationem spiritualem, ut constat. Pœnitentia item ex se significat reconciliacionem, & remissionem peccati. Extrema vunctione tendit ad perfectam sanitatem a reliquis peccatorum. Ordo ad rectum ordinis viam; sicut Matrimonium ad dandas vires, quibus eius onera laudabiliter portentur. Confirmationis ad dandas vires & robur in ordine ad fidei confessionem. Quare non primari, sed secundari respiciunt gratiam in ordine ad proprios singulorum fines. At verò Eucharistia, quæ est cibus animæ, per se, & ex vi propria significatione.

nis ordinatur ad augendam substantiam vitæ spiritu-
talis: sicut cibus materialis ordinatur ad augen-
dam vitam, & substantiam corporis: respicit ergo
immediatè, & per se ipsum augmentum gratiæ;
quod nulli ex aliis Sacramentis ita conuenit.

8. Dices; alia etiam sacramenta per se habent causare
gratiæ, & quidem omnia præter Baptismum, &
Pœnitentiam exigunt per se subiectum gratum; nam
si status peccati non opponeretur eorum significatio-
ni, non esset obex impediens eorum effectum:
ergo illa etiam ex vi sua significatio, & per se
significant augmentum gratiæ. Respondeatur, illa sa-
cramenta, sicut per se prærequirant vitam in anima,
eo quod ordinantur ad aliquos actus vitales, qui
supponunt vitam, non tamen ordinant ad illud au-
gmentum gratiæ præcisè vt augmentum est, siste-
do ibi, sed quatenus est principium talium actuum.
Eucharistia vero, quia cibus est, habet ex propria
ratione augent vitam, & substantiam sub ratione
augmenti, ita vt illud intenderet, etiam ad aliam
operationem non ordinaretur. Facto, de facto
ordinati etiam Eucharistiam ad operations; quia ci-
bus etiam ordinatur ad dandas vires in ordine ad
operandum; ordinatur tamen ad ipsum augmentum
sub ratione augmenti; quia cibus etiam tendit ad
nutriendam, & augendam substantiam alii.

9. Dices iterum, non est proprium cibi augere sub-
stantiam; nam licet in pueris id faciat, non tamen
in viris, & senibus, sed solum reparat ea, quæ conti-
nuò deperduntur; non ergo significat per se cibus
Eucharistia augmentum vitæ spiritualis. Responde-
tur, cibum per se habere, vt augere substantiam, doc-
nec perueniat ad statum perfectum; postea vero re-
parat vires. Cum ergo anima nostra in hac vita sem-
per sit in statu augmenti, quippe quæ nondum per-
uenit ad statum perfectum; hinc sit, vt Eucharistia
in nobis semper significet per se augmentum vitæ,
& gratiæ: non enim potest nutritre sine augmento
eos, qui sunt in statu augmenti. Adde, cibum corpo-
ralem ideo non augere, quoties nutrit, quia deper-
duntur quotidie plures partes ipsius substantiæ, &
ideo illæ, quæ de novo adueniunt, non faciunt au-
gmentum simpliciter; at vero in vita spirituali id
non potest esse; quia, durante vita animæ per
gratiæ, nihil gratia deperi potest, quoad substanti-
am, sed solum quoad seruorum in operando; quare
omnis nutritio spiritualis debet augere substantiam
gratiæ, & ordinari ad augmentum, licet quoad ser-
uorem possit dici, quod aliquando non auget, sed
reparat id, quod per inclinations, & fomitem de-
perditur; non potest ergo cibus spiritualis ordinari
per se ad nutriendum per productionem gratiæ,
quoniam eo ipso ordinatur ad augmentum gratiæ.

10. Habemus ergo, Eucharistiam esse sacramentum
nouæ Legis à Christo Domino institutum, à cere-
tis omnibus diuersum. Restat scire, quem habeat
dignitatis locum inter illa. Omnes Theologi faten-
tut, esse Sacramentorum omnium præstantissimum,
& dignissimum. Cui conclusioni fatis faveat Conci-
lium Tridentinum *sef. 13.* & alibi, illud appellans
Sacramentum sanctissimum, venerabile, sacro-fan-
ctum, in quo Deus dinitas sui erga homines amoris vel-
effudit, &c. Ad quod videretur attendisse idem Con-
cilium, dum *sef. 7. can. 3.* de Sacramentis, damnat
eos, qui dixerint, omnia sacramenta esse paria, vt
nulla ratione unum sit alio dignius. Adeo, vt hæc
veritas videatur nonnullis de fide definita; inter
quos est Suarez in *presenti disp. 39. sect. 2.*

11. Cæterum, quidquid de hoc sit, merito dubitari
potest, an hic exclusus Eucharistia supra alia sacra-
menta proueniat ex eo, quod cæteris paribus, & cum
P. Iean. de Lugo de Sacramentis.

æquali dispositione conferat subiecti maiorem
gratiæ, quam quodvis aliud sacramentum. Res
hac est omnino incerta, & soli Deus nota; quare
licet posset piè ita credi, non tamen solidè compre-
bari. Illud certum, dignitatem Eucharistia ex eo
potissimum sumendam, quod contineat in se Chri-
stum Dominum auctorem totius gratiæ, & sancti-
tatis: reliqua enim sacramenta habent virtutem à
Christo Domino eorum auctore; Eucharistia vero
habet ipsum Christum, à quo omnia sacramenta
fluxerunt, & ideo maiorem longè postular venera-
tionem. Nunc iam videamus in particulari, quid
intrinsecè includat quidditas huius sacramenti.

S E C T I O N I I.

*An hoc Sacramentum componatur intrinsecè ex
Speciebus, & ex corpore, & sanguine Christi.*

D Vplicem compositionem possumus considerare in quolibet sacramento prima est ex significatione, & re significante nam sicut in voce naturali datus ipsa entitas vocis, quæ significat, & datur significatio, seu vis, quam habet ex impositione ho-
minum ad significandam talem, vel talem rem: sic etiam in sacramento Baptismi, v.g. datur ipsa entitas ablationis, & verborum, &c. & vis etiam, quæ ha-
bet ex diuina institutione ad significandam gratiam: illud prius potest appellari subiectum; hoc vero po-
sterius, nempe vis significandi, potest appellari quasi forma constituentis sacramentum in ratione signi ad placitum ex diuina institutione. An vero hæc vis
significandi sit ens rationis, vel aliquid reale, non
est huius loci; pertinet enim ad materiam de Sacra-
mentis in genere, vbi aliquid diximus *disp. 1. sect. 3.*

Rursus possumus in ipso subiecto sacramenti con-
siderare aliam compositionem; nam sicut vox, quæ
est subiectum significationis, adhuc ipsa in sua en-
titate componitur ex pluribus syllabis; sic etiam Ba-
ptismus, qui est subiectum significationis, componi-
tur intrinsecè ex materia, & forma, nempe ex ablu-
tione, & verbis: & de hac secunda compositione
quarimus in presenti, supponendo feliciter, in Eu-
charistia dari subiectum significans, & vim etiam
significandi gratiam ex diuina promissione: queri-
mus, inquam, quod sit subiectum illud, quod habet
hanc vim significandi: & an hoc subiectum com-
ponatur intrinsecè ex aliquibus partibus?

Potest autem de multis dubitari in praesenti, an
componant intrinsecè sacramentum Eucharistia,
de accidentibus scilicet, seu speciebus panis, & vini
remanentibus: de corpore, & sanguine Christi: de
anima item, & diuinitate eius: de verbis Consecra-
tionis: de actione transsubstantiationia: de ysu deni-
que, seu susceptione actuali Eucharistia: de quibus
omnibus sigillatim dicendum est. In hac vero fe-
tione questio est de speciebus remanentibus, & de
corpore, & sanguine Christi, qui componant intrin-
secè hoc sacramentum. Supponimus autem de fide, *Suppositio de*
præsentia corporis, & sanguinis Christi: dubita-
fide. *status qua-
tric-*
trinsecè, & ex ipsis componatur.

Duplex est in hac questione extrema sententia. *15.*
Prima dicit, solum corpus, & sanguinem Christi
intrare ad constitutionem huius sacramenti, species *Duplex sentia ex iste*
autem solum connotari, non vero compondere illud. *ma.*
Hæc tribuitur communiter VValdensii *tom. 2.* de VValdensis,
Sacramentis, cap. 20. Vasquez tamen *disp. 167. num. 10.* Vasquez,
& sequentibus, eum late conatur ab hac opinione li-
berare. Secunda sententia docet è contra, solas spe-
cies constituere sacramentum: connotando tamen
corpus,

corpus, & sanguinem Christi. hanc tenent Marsilius, & Soto relati à Suarez *diffm. 42. sct. 3.* & eam amplectuntur aliqui Recentiores.

16.

*Prima confusio, species saltem partialiter pertinent intrinsecè ad hoc sacramentum. Hæc est communis Theologis, quos referunt, & sequuntur Suarez vbi supra sct. 1. & Valquez cap. 3. Probatur primò ex Innocent. 111, in cap. *Cum Martha*, de celebratione hoc sacramentum. Miſtrum, vbi Pontifex docet, species visibiles in Eucharistia esse sacramentum tantum, hoc est, non esse tem. & sacramentum, sed solum sacramentum; ergo sunt saltem pars sacramenti: nam in omnibus Sacramentis id, quod est sacramentum tantum, est pars saltem essentialis sacramenti, ut in Pœnitentia confessio, in Baptismo ablutione, &c.*

17.

Probatur secundò ex modo loquendi Tridentini, & Patrum dicentium, corpus Christi continet in hoc sacramento: ergo sacramentum non est solum corpus Christi; nihil enim continetur in se ipso; ergo species pertinent intrinsecè ad hoc sacramentum. Dices, hoc sacramentum constare ex corpore Christi, & verbis Consecrationis, licet non includat etiam species, & ideo posse dici Christum contineri in hoc sacramento. Sed contra; quia Christus dicitur contineri in hoc ipso sacramento, quod remanet post Consecrationem, tunc autem non manent verba; ergo hoc sacramentum in esse permanenti includit species ultra corpus Christi.

18.

Probatur tertio ratione; quia sacramentum est signum sensibile, & videlicet inuisibilis gratia visibilem formam: at vero corpus Christi, prout conditum est in speciebus, non est signum sensibile gratia, quia non sentitur per se, prout est in Eucharistia: ergo species sensibiles pertinent intrinsecè ad hoc sacramentum: alioquin Eucharistia non erit signum sensibile.

19.

Instancia.
Dicitur.
Probatur tertio ratione; quia sacramentum est signum sensibile, & videlicet inuisibilis gratia visibilem formam: at vero corpus Christi, prout conditum est in speciebus, non est signum sensibile gratia, quia non sentitur per se, prout est in Eucharistia: ergo species sensibiles pertinent intrinsecè ad hoc sacramentum: alioquin Eucharistia non erit signum sensibile.

20.

Instabili iterum.
Respondemus.
Si solum corpus Christi constituit Eucharistia nulla manet sensibilitas.

Dices; licet corpus Christi secundum se non sit sensibile, est tamen sensibile, prout connotat species; quare sicut potest, ut solum corpus Christi connotat species, sit sacramentum. Sed contra; quia ex hoc sequitur, Eucharistia non est in se ipso sacramentum, sed solum connotat ratione sacramenti; quia sacramenti quidditas est significare sensibiliiter gratia; at vero corpus Christi de le, & in se non significat sensibilitatem, sed connotat species significantes sensibilitatem: ergo Eucharistia in se non includit rationem sacramenti, sed connotat extrinsecè illam.

Dices; Contritio in se ipso est pars sacramenti Pœnitentia, & tamen in se non est signum sensibile, sed prout connotat confessionem externam à qua redditur sensibilitas; ergo etiam corpus Christi in se ipso intrinsecè non sit signum sensibile, nisi prout connotat species, poterit tamen esse sacramentum redditum sensibile per species. Sed contra; quia contritio non est sacramentum totale, sed pars illius: conflatur enim sacramentum Pœnitentia ex Confessione externa, contritione, absolutione, &c. sufficit autem, intra illud compositum reperiri sensibilitatem (ut ita dicam) à qua redditur sensibiles omnes illæ partes, ut illæ omnes constituant intrinsecè sacramentum; quia iam manet intra sacramentum totum hoc, quod est sensibiliter significare. At vero, si solum corpus Christi constituit Eucharistia, non manet intra illud sacramentum sensibilitas corporis Christi, sed extra illud: ergo non manet intra Eucharistia quidditas sacramenti, nempe sensibiliter significare; ergo repugnat dicere, quod corpus Christi redditur sensibile, & sacramentum formaliter ab aliquo, quod manet extra totam quidditatem sacramenti: ergo sensibilitas specierum, à qua Eu-

charistia, & ipsum corpus Christi habet esse signum sensibile, & sacramentum, non debet esse extra, sed intra ipsum sacramentum: nulla enim forma potest esse extra compositum, seu extra effectum formaliter resultantem ex ipsa, & ex subiecto.

Contra hanc conclusionem sunt nonnullæ obiectiones. Prima desumitur ex modo loquendi sanctorum Patrum, quos afferemus sct. sequenti, qui absoltè dicunt, Eucharistiam esse corpus, & sanguinem Christi: ergo non includit etiam species. Pater consequentia, quia non dicitur bene: *Homo est anima rationalis*; nam licet eam includat, non tam solam; ergo si Eucharistia non includit solum corpus Christi, non potest dici: Eucharistia est corpus Christi.

Ad hanc obiectionem constabit ex dicendis sct. sequenti, vbi videbimus, Eucharistiam, licet intrinsecè includat species, non tamen importare semper illas in recto, sed in obliquo; & ideo non posse propriè prædicari de illis in recto, sed solum de corpore Christi.

Secundò obiectiones, quia sacramenta nouæ Legis causant gratiam: at vero in Eucharistia non species, sed corpus Christi est, quod causat gratiam: ergo cuncta non species, sed corpus Christi constituit sacramentum. Responderi potest negando minorem; præterea timi si iuxta probabilem sententiam hæc causalitas non sit physica, sed moralis; hanc enim causalitatem non solum exercet corpus Christi, sed etiam ipsæ species.

Dices; in cibo naturali substantia sola est, quæ nutrit, non accidentia; ergo similiter in hoc cibo supernaturali substantia Christi Domini debet esse, quæ nutrit animam, non vero accidentia panis, sub quibus illa substantia continetur. Respondeo negando consequentiam. Ratiō autem discriminis est, quod in nutritione naturali substantia alimenti fit substantia alii: non potest autem ex accidentibus fieri substantia; quare ex accidentibus cibi non potest viuens nutritri substantialiter, sed ad summum accidentaliter. At vero nutritio supernaturalis non fit hoc modo; nec enim cibus convertitur in substantiam alii, sed ideo dicitur nutritre, quia producit gratiam, quæ est vita spiritualis animæ: gratia autem æquæ potest cauſari ab speciebus accidentibus, ac ab ipso corpore Christi; & aliunde congruit, ut sicut in aliis sacramentis elementa, & res naturales causant gratiam, sic etiam species sacramentales habent etiam vim in Eucharistia. Aliam solutionem indicabimus *infra* sct. 4.

Hoc supposito, dico secundò: corpus, & sanguis Christi pertinent etiam intrinsecè ad constitutio nem sacramenti Eucharistiae. Hæc etiam est communis ferè omnibus Theologis, quos referunt, & sequuntur Suarez in *prefm. diff. 42. sct. 3.* Valquez vbi supra c. 5. Probatur primo ex Patribus, quos hiudicantur. Irenæus lib. 4. c. 34. dicit, Eucharistia duabus rebus constare, altera terra, altera cœlesti. Damascen. lib. 4. c. 4. *Duplices, inquit, sumus, & compositi: per etiam fuis, dari nobis cibum duplum, & compositorum.* Habetur etiam in cap. *Hoc est, de consecrat. d. 2.* vbi dicitur, *nostrum sacrificium constare visibili elementorum specie, & inuisibili Christi Domini carne.* Eodem modo loquitur Hesychius lib. 6. in *Leuit.* Lanfrancus contra Berengarium à colum. 11. *Algerius lib. 1. de hoc sacram. cap. 5.* & alij.

Secundò probari potest ex aliis loquutionibus Scriptura, Conciliorum, & Patrum, dicentium, hoc sacramentum non solum constare ex corpore, & sanguine Christi, sed esse corpus, & sanguinem Christi. Forum autem verba commodius afferemus sct. seq. Valquez, & alij probant hoc ipsum, quia verba

verba consecrationis conficiunt hoc sacramentum, seu Sacerdos consecratione conficit Eucharistiam; vt habetur apud Eugen. in Concil. Flor. non autem conficit sola species; ergo conficit compositum ex speciebus, & corpore Christi: ergo sacramentum est totum illud compositum. Hoc tamen argumento non vtor; quia satis probabilitate solui potest fayingo, Sacerdotem verbis conficer Eucharistiam: ed quod licet non conficiat species secundum se, facit tamen illas esse consecratas: sicut verbis etiam, & orationibus conficit aquam benedictam, licet non includat aliquid prater aquam, & ipsam benedictionem. Hoc ergo, & aliis argumentis omisssis, que forte non probant adeo efficaciter, probatur tertio ratione, quia sacramentum Eucharistiae causat gratiam per modum cibi, & potus, vt dictum est; cibus autem, & potus anima spiritualiter nutrit, non sunt sola species, sed etiam, & potissimum caro, & sanguis Christi ergo non sola species, sed etiam caro, & sanguis Christi pertinent intrinsecè ad hoc sacramentum. Consequenter patet; Minor vero probatur ex verbis Christi Domini: *Qui manducat me, ipse vivet propter me: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, &c. Caro mea vero est cibus, & sanguis meus vero est potus. Panis, quem ego dabo, caro mea est.* Ergo cibus spiritualiter nutrit, non sunt sola species, sed caro, & sanguis Christi.

26. Contra hanc conclusionem obici potest primò doctrina communis Theologorum ponentium in quolibet sacramento tria haec: Rem scilicet solum, sacramentum solum & aliud, quod sit res, & sacramentum. Res sola dicitur, quae significatur, & non significat, sacramentum solum quod significat, & non significatur; Res vero, & sacramentum dicitur, quod significatur simul & significat. Iuxta quam doctrinam Innocent. III. in c. *Cum Maribe*, de celebrat. Missar. dixit, in hoc sacramento sacramentum tantum, esse species panis, & vini, quae significant, & non significant; rem vero sacramentum esse gratiam, quae homini datur, ac denique corpus, & sanguinem Christi esse rem, & sacramentum, quia significat gratiam, & significatur per species. Ex qua doctrina communis sic obicitur contra conclusionem: quia in aliis sacramentis id, quod est res & sacramentum, non est pars sacramenti: nam character in Baptismo, qui est res & sacramentum, non est pars intrinsecè constituentis Baptismum, sed effectus illius, item species in hoc sacramento sunt sacramentum tantum; ergo corpus Christi, quod non dicitur sacramentum, sed res, & sacramentum, non pertinet ad intrinsecam constitutionem huius sacramenti.

27. Respondeatur facile species non ideo dici sacramentum tantum, quia ipsa sola sunt sacramentum, sed quia non habent aliud minus, quam sacramentum: non enim significantur, sed significant. Deinde licet in Baptismo, Confirmatione, & Ordine illud quod est res, & sacramentum, non sit pars intrinsecam sacramenti, nempe character; non tamen est illa regula in vniuersum vera: nam in sacramento Pœnitentia contritio secundum aliquos dicitur res, & sacramentum, & tamen est pars intrinsecam ipsius sacramenti. Regula ergo verissima haec est, vt illud, quod institutum a Christo pro signo practico gratiae, debeat intrinsecè pertinere ad sacramentum, sive si res sacramenti, sive non sit. Quare cum corpus Christi habeat practice significare gratiam, non obicit, quod sit res sacramenti, quominus sit etiam pars intrinsecam sacramenti.

28. Secundo obicitur: sacramentum est signum sensibile gratiae insensibili: corpus autem Christi non significat sensibili, sed sola species; ergo species *P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.*

folia, & non Christi corpus constituunt intrinsecè. cè sacramentum Eucharistiae. Respondeo, corpus Christi secundum se non sentiri; sentiri tamen per species consecratas, quae ipsum significant: quare redditum sensibile per ipsas species potest pertinere intrinsecè ad constitutionem sacramenti: sicut contritio etiam est pars sacramenti Pœnitentiae, quia licet per se non sentiatur, sit tamen sensibilis per Confessionem externam; & vt sic sensibilis potest constitutre sacramentum.

29. Tertiò obicitur: quia iuxta communem modum loquendi Conciliorum, & Patrum, Christus continetur in hoc sacramento; ergo condistinguuntur Christus, & sacramentum: nihil enim continetur in se ipso. Respondeatur, Christum contineri in hoc sacramento vt partem in suo toto: sicut anima etiam continetur in homine; nam Eucharistia includit corpus Christi, & aliquid aliud, vt vidimus. Alias leviores obiectiones vide apud Suarez, vbi supra.

30. Pro complemento tamen huius sectionis, duo restant inquirenda. Primum, an hoc sacramentum constitutur intrinsecè ex solis iis partibus Christi, quae ponuntur ex vi verborum; an etiam ex iis, quae ponuntur per concomitantiam, scilicet anima, Diuinitate, &c. Respondeatur, strictè loquendo, constitui solum ex iis, quae sunt ex vi verborum, corpore scilicet, & sanguine. Ratio est, quia quae sunt lunt per concomitantiam, non sunt sensibilia, nec per se, vt patet, nec per verba etiam, cum per verba non significentur, alioquin ponentur ex vi verborum: ergo nullo modo lunt signum sensibile gratiae. Addes, ea, quae sunt per concomitantiam, neque etiam causare gratiam physice, vel moraliter: gratia enim solum est promissa manducanti carnem, & bibenti sanguinem: ergo positio anima, &c. per accidens se habet ad dandam gratiam. Loquendo tamen minus strictè, aliquando dicitur totus Christus esse sacramentum Eucharistiae.

31. Secundò inquiri potest, quid potissimum sit in constitutione Eucharistiae, corpus Christi, an species? Respondeatur, in ratione signi sensibiliter significantis magis conducere species sensibiles, in ratione significantis, nutritientis, & ostendentis Diuinum amorem, magis conducere corpus Christi, quae est nobilissima, & præcipua pars huius sacramenti, & fons totius vita spiritualis. Posset etiam inquiri, an haec partes sacramenti habeant singula suas significaciones partiales, an omnes significant indiuisibiliter. Verum haec quæstio communis est omnibus sacramentis, & ideo pertinet ad tractatum de Sacramentis in genere; vbi de hoc diximus *disp. 2. sect. 2.*

SECTIO III.

Vtrum Eucharistia importet in recto corpus, & sanguinem Christi, an vero species sacramentales.

32. **D**iximus, Eucharistiam intrinsecè constare ex corpore, & sanguine Christi, & speciebus sacramentalibus: nunc antequam vterius progediamur, scire oportebit, an vtraque pars significetur in recto per sacramentum Eucharistiae; quae quidem quæstio necessaria est, ad melius intelligendam Eucharistiae compositionem.

Supponendum est primò ad quæstionem, non esse idem importari in oblique, & importari extrinsecè: potest enim aliquid dupliciter importari in oblique, scilicet extrinsecè, & intrinsecè.

Extrinsecè quidem, vt per hoc nomen, *cognoscens*, vel *videns*, importatur quidem essentialiter de connotato obiectum, non tamen vt pars intrinsecè componens

ponens videntem, vel cognoscentem: at verò ipsa visio, seu cognitio significatur etiam per illos terminos concretos in obliquo, quia videns non est visio, sed habens visionem, non tamen significatur extrinsecè, sed ut pars intrinsecè constituens videntem in ratione videntis, & componentes illud concretum. Potest ergo Eucharistia importare intrinsecè species, & corpus Christi: & tamen importare ynum in recto, & alterum in obliquo, seu de connotato.

33. *Supponendum secundò, alia sacramenta importare in recto tamen, quā formam.*

Supponendum secundò, ex materia de sacramentis in genere, alia sacramenta importare quidem tam materiam, quā formam in recto: Baptismus enim v.g. non supponit in recto pro ablutione connotando in obliqua verba; sed in recto significat ablutionem, & verba; & sic de aliis. Ita obliterat cum aliis noster Vasquez 2. tom. in 3. p. disp. 129. c. 3. contra Sotum, qui voluit sacramentum supponere in recto pro materia, connotando formam in obliquo: & nos explicuimus in tract. de Sacramentis in communī disp. 2. sct. 3.

34. *Status quo Tres sententia.*

His itaque suppositis, quārimus nunc, vtrum Eucharistia sacramentum importet in recto tam species, quām corpus Christi: an ynum in recto, & alterum solum de connotato, licet vtrumque intrinsecè. In qua quāstione tres possunt esse sententiae. Prima, quād species sola significantur in recto: corpus verò & sanguis Christi de connotato, hanc tenent aliqui Theologi recentiores. Secunda sententia dicit, vtrumque in portari in recto, tam species, quām corpus Christi, hanc tenet Suarez disp. 42. sct. 2. Tertia sententia, quā nobis prior videtur, docet, supponere communiter in recto pro corpore, & sanguine Christi; species verò importare de connotato. Pro eius explicazione

35. *Prima conclusio. Species sola non importantur in recto. Probaro.*

Dico primò; species sola non importantur in recto. Hec est contra primam sententiam, & à fortiori constabit ex secunda conclusione: nunc autem breuiter ostenditur, quia nullum est fundamentum, vt dicatur species solum significari in recto, & non corpus Christi. Aliunde verò non possunt conuenire speciebus ea prædicta, que in recto tribuuntur huic sacramento, v.g. quād adorable sit vero latrīa cultu, qui vero Deo debetur, vt dicitur in Tridentino sct. 13. cap. 5. qui cultus non debetur speciebus etiam cum habitudine ad corpus Christi, sed alius cultus inferior latrīa respectu, vt suppono ex tractatu de Adoratione. Dicunt, species se habere vt materiam respectu corporis Christi; quia quādū conseruant dispositiones requitatis ad formam panis, continent etiam corpus Christi: illud autem solum, quod significatur ad modum materiae, debet importari in recto. Sed contra; quia in primis iam vidimus suprà, non sufficere aliquid esse materia, nemud habere se ad modum materiae, ad hoc, vt illud solum importetur in recto. Deinde, vt postea videbimus, magis se habet ad modum subiectum in Eucharistia corpus Christi respectu speciebus, quām species respectu corporis Christi.

36. *Conclusio secunda. Solum corpus Christi importatur communiter in recto, species verò de connotato. Prædicta ratio desumitur ex modo communis loquendi Patrum.*

Dico secundò; in Eucharistia solum corpus, & sanguis Christi importantur communiter in recto, species verò de connotato. Hanc tenent illi Theologi, quos suppresso nomine resert Suarez vbi suprà, & alij infra citandi. Moneor autem ad illam potissimum ex auctoritate: cum enim quāstio sit de modo, quo significat hoc nomen Eucharistia, potissimum argumentum desumendum est ex modo communis, quo illud Patres, & Theologi usurparunt. Porro Patres per illud nomen solum significasse in recto corpus Christi, & non species; probatur facile, quia passim prædicarunt in recto Eucharistiam de corpore Christi, & è contra; quia quidem loquuntur falsæ, si Eucharistia species etiam includeret in recto: sicut falsò diceretur: homo est materia; quia homo plus dicit in recto, quām materia. Hic autem loquendi modus Patrum ostenditur facile ex ipsorum verbis. Ambrol. lib. de yis qui initian. Ambrol. 1. c. 9. sic ait: Sacramentum quod accipis, Christi ferme conficitur, & in illo Sacramento Christus est, quia corpus est Christi. Iustinus Apol. 2. Hoc alimennum, in Iustino, quid, apud nos vocatur Eucharistia, quam postea dicit esse carnem, & sanguinem Iesu. Gregorius Gregorius, relatus in cap. Multa, 1. q. 1. Polluimus panem, hoc est, corpus Christi, quando foridli accedimus ad altare. Ignatius in Epistola ad Smyrnenses, relatus à Theodoreto in Dialogo 3. Eucharistia, inquit, & oblationes non admittunt, quod non confitentur, Eucharistiam carnem esse Salvatoris nostri Iesu Christi, qui pro peccatis nostris passus est, quam Pater sua benignitate suscitauit. Vides, Patres Eucharistiam absolute dicere esse corpus Christi: nec mirum, siquidem hunc loquendi modum ab ipso Christo Domino acceperunt: Panis, quem ego dabo, caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est pōtus. Ex quibus verbis sic concluditur nostra sententia. Panis iste, seu cibus, & pōtus spiritualis est sacramentum Eucharistiae: sed corpus Christi est ipse panis, est ipse cibus; ergo corpus Christi est sacramentum Eucharistiae; ergo hoc sacramentum in recto non est (species: alioquin ita prædicationes essent falsæ; vt suprà probatum est).

Contra hanc conclusionem obicit Suarez vbi suprà, quia in aliis entibus artificialibus partes omnes integrantes importantur in recto: nam *domus* omnes partes significat in recto; quod præsertim locum habet in Sacramentis. Nam, vt diximus, Baptismus aquæ in recto significat ablutionem, & verba, & sic de aliis; ergo non est, cur Eucharistia significet ynam partem in recto, & alteram de connotato. Respondeatur, in primis forsan non omnia composita artificialia significare omnes partes in recto. Deinde, dato antecedenti, negatur consequentia. Ratio verò discriminis est, quād partes Eucharistiae, nempe corpus Christi & species, habent se ut subiectum, & accidentia; quia licet corpus Christi non sit in recto, subiectum specierum, habet tamen se ad modum subiecti; & species significantur quasi adiacentes corpori Christi, hoc enim est proprium accidenti respectu substantiae; quod non inuenitur in aliis compositis artificialibus: hoc autem fuit sufficiens fundamentum, vt Patres videntur hoc nomine, non vt significaret aquæ in recto corpus Christi, & species, sed corpus Christi sub speciebus, corporis in recto, & species in obliquo.

Dices, corpus Christi solum in recto est sacramentum; sed corpus Christi est in celo: ergo sacramentum est in celo. Consequens est falsum; ergo sacramentum plus est in recto, quām corpus Christi. Respondeo negando primā consequentiam; sicut non sequitur: Virgo peperit Christum, Christus est flagellatus; ergo Virgo peperit Christum flagellatum. Nam haec proportiones ex modo communis significandi faciunt sensum compositum. Sic etiam: *In celo est Eucharistia*, non est dicere; in celo est corpus Christi, quod est sub speciebus, sed in celo est corpus Christi sub speciebus; qui sensus est falsus. Sicut & ob eamdem rationem dannant Summuliæ illam consequentiam: *Quod emisti, comedisti carnem crudam*; ergo edisti carnem crudam. Dixi tamen in conclusione, *communiter nomine Eucharistia significari in recto solum corpus, & sanguinem Christi*; quia non nego quād aliquando hoc ipso nomine significatur compositum illud; prout compositum est reduplicatio, atque adeò vtrūque in recto, quo

quo pacto usurpatur, quando dicitur corpus Christi
contineri in hoc sacramento, & similia: sed tamen
prior acceptio frequentior, & communior est.
S. Francia quam anno 1616 in nostro Val-

Hac sententia, quam anno 1616, in nrofro Valisoletoano collegio publicè docui, sive fuit singularis aliquid Theologis Salmanticensibus; quorum obiectis nunc breuiter respondebo. Primo, quod nullius est effectoris, & absque illo fundamento. Respondeo, Autores habere, & antiquiores, & recentiores, qui hoc modo loquuntur, & volunt Eucharistiam esse corpus, & sanguinem Christi contentum sub speciebus panis, & vini. Ita loquuntur, & certi VValdensii tom. 2. de Sacramentis, cap. 2. i. his verbis: *Egitur hoc venerabile Sacrificium, quoniam VVicief detestatur hoc verbum, verum Christi corpus in relo sub forma panis, quam connotat in obliquo. Claudio Sainctes Reperi. 2. de Eucharistia, cap. 4. in principio, dicens, Eucharistiam esse corpus Domini forma panis operum. Eamdem sententiam tradunt exprefse Guil. Estius in 4. dif. 8. §. 3. Franc. Syluius in praesenti quafi. 73. art. 1. conclusi. & dicit valde probabilem Gul. Alanus lib. 1. de Eucharist. cap. 5.*

in die appetitio[n]is tua (erat quippe dies Epiphany) apparetib[us] mibi Dominus meus Iesu Christus, vel propter penitentiam, vt flev[er]o, ad gloriam, vel propter alios (quos seduxerat) vt timeo ad p[ro]fanam eternam. Nam iam san[ct]e credimus, post benedictionem illa mysteria esse corpus, & sanguinem Salvatoris, adducti & veteris Ecclesie auctoritate, & multis noniter offensis miraculis. Eodem modo loquuntur alij Patres, vt constet, multo magis communem esse illu[m] modum loquendi, quo sacramentum hoc dicitur esse corpus & sanguinem Christi, quam quo dicitur esse species panis, & vini continentis corpus & sanguinem Christi.

Dicunt Patres ita loqui, quia parti principaliori, quae est corpus & sanguis Christi, tribuunt nomen totius. Sed contra, quia anima rationalis est principalior pars hominis; non dicetur tamen communiter, & passim: homo est anima, quia non sola anima significatur in recto; quamvis ergo semel, aut iterum posset per figuram usurpari ea loquendi forma, non tamen regulariter, propte[re] Patres illam

Obiectio secunda.
Responsio.
Corpus Christi se habet velut supponitum secundum species rum.
Obiectio secunda.
Respondeo, licet corpus Christi non perficiatur, vel perficiatur intrinsecè à speciebus; habere tamen se, quasi supponitum illarum, cum enim succedat substantia panis, succedit etiam in munere et substantia accidentibus, ut infra videbimus. Alioquin non possit, offensio species dici: *hoc est corpus Christi*, quia licet ostensā bursā possit dici, *hoc est aurum*, & offensio vale, *hoc est vinum*, eo quod contentum accipiat has denominations à contenti: accidentia tamen non habent hanc vim, sed solum denominant, & designant substantiam, quae illis subest, quia non designantur per modum continentis, sed per modum accidentium, quibus substantia aliqua substantia; & ideo, offensis illis, dicitur, *os est corpus Christi*, quia sensus est, corpus Christi est substantia illorum accidentium. Quamvis ergo non sit propriè subiectum, vel supponitum illum, gerit tamen munus suppositi, sufficiatque illa in genere causa efficientis, ut infra dicemus; atque deo non mirum, si Patres loquuntur de illo complexo, sicut loqui solemus de pane naturali, in quo substantiam solam intelligimus in recto, & accidentia in obliquo.

42. Obiiciunt tertio ex Tridentino *sess. 13. cap. 3. vbi Conc. Trid. communis est, inquit, sanctissima Eucharistia cum ceteris sacramentis symbolum esse rei sacrae, & inuisibilis gratia formam visibilem.*

Obiectio tertia. Si ergo hoc sacramentum est forma visibilis; ergo in recto est forma visibilis: species autem solas sunt forma visibilis; ergo hoc sacramentum non solum in obliquo, sed in recto est species panis, & vini. Hoc argumentum probat etiam contra eius Autores: nam probat, Eucharistiam non importare in recto aliud praeter species, quia alioquin non posset dici simpliciter, & absolute est forma visibilis, sicut nec homo potest dici anima, eo quod non dicit illam solam, sed corpus, & animam. Cum ergo iij Autores fateantur, utrumque dici in recto nomine Eucharistiae, scilicet corpus Christi, & species, ipsi etiam debent respondere. Est autem solutio facilis ex dictis; non enim dicit Tridentinum, ergo sacramentum esse in recto formam per se visibilem inuisibilis gratia, sed esse quidem formam visibilem in recto, quod verissimum est; nam corpus Christi, quod significatur in recto, est aliquid sensibile, non per se, sed per species; sensibile verum, quia alioquin non posset componere sacramentum: sufficit tamen, esse sensibile per aliud, ut norauit P. Vasquez in *presenti disp. 167. num. 40.* vbi hoc modo respondet ad idem feret argumentum, quod sibi obiecerat.

43. Obiiciunt quartum ex Innocentio III. in *cap. 1. tunc.* *Martha.* de celebrat. Missar, qui in hoc sacramento ait species visibilis esse sacramentum tantum, corpus Christi esse sacramentum & rem. *Quod idem habetur in cap. Hoc est, de consecrat. dicitur 2.* Respondetur ex dictis *sess. 1.* species non dici sacramentum tantum, quia ipse sunt Eucharistia in recto, sed quia ipsa significant, & non significantur; & ideo dicuntur esse solummodo sacramentum, id est non exercere aliud minus nisi sacramentale, hoc est, significanti actiù sensibili; ex hoc autem non fit, quod sunt sacramentum Eucharistiae in recto, sed aliquid sacramenti Eucharistiae componentes illud in ratione sacramenti.

Reffonso. *Quomodo species dicantur sacramentum tantum.*

44. Obiectio quarta. *Aug. 23. ante finem;* vbi explicans, quo sensu Baptismus, quia est sacramentum fidei, possit appellari fides, sic ait: sicut ergo secundum quendam modum sacramentum corporis Christi corpus Christi est sacramentum sanguinis Christi, sanguis Christi est, ita sacramentum fidei, fides est. In quibus verbis nomine sacramenti, necesse est, quod intelligat species, de quibus soli dici possunt, quod sunt quodammodo corpus Christi, tamen illud significant, nam de corpore ipso Christi non posset dici, esse quodammodo corpus Christi.

45. *Valentia.* *Exploratur Aug. 1. 9. 20.* concedere possumus, Augustinum ibi nomine sacramenti intelligere species solas panis, & vini in recto; cum quia, ut supra dixi, aliquando ita usurpat nomen illud, tum maximè quia licet species non sint simpliciter Eucharistiae, sunt tamen simpliciter sacramentum corporis, & sanguinis Christi, hoc est, symbolum, seu signum sacram corporis, & sanguinis Christi, prout ab Augustino appellantur, & de his verè dicitur, esse solum quodammodo corpus, & sanguinem Christi. Sic etiam aliquando Patres dicunt, in altari ponit ipsis corpos, & sanguinis Christi, seu anlytum; que nomina applicari debent speciesibus, quae sunt ligna, & symbola corporis Christi; quando verò ideo est de Eucharistia, de pane hoc, de sacramento simpliciter, & absolute, frequenter significant iis nominibus corpus, & sanguinem Christi, prout contentum est sub specie-

bus sacramentalibus. Alij Augustinum explicant, non de Eucharistia, sed de pane benedicto, qui datur Catechumenis, & ab Augustino vocatur aliquando sacramentum corporis Christi, ut in lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. *Quod accipiunt, inquit, Augustinus non sit corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius quam cibi, quibus alimur, quoniam sacramentum est.* Sed magis placet prior expositio; nam illum panem benedictum nunquam vocat Augustinus corpus Christi, vel sacramentum corporis Christi.

SECTIO IV.

An verba consecrationis componant intrinsecè Eucharistiam.

Non loquimur tunc de actione ipsa sacramenti, seu transubstantiatione, sed de verbis solum, quae appellantur forma huius sacramenti. De qua duæ sunt potissimum sententiae: nam licet Suarez *sess. 2.* tres afferat, re tamen vera ad duas debent reduci. Prima docet, verba consecrationis requiri quidem ad hoc sacramentum conficiendum, non tamen ut formam intrinsecè componentem, sed ut principium formale effectuum Eucharistiae; quare ipsum sacramentum, quod totam suam intrinsecam entitatem manerer id si Deus sine verbis prolatione poneret corpus Christi sub speciebus panis modo, que tunc de facto est. Hanc tenet Scotus, Gabriel, Victoria, Ledesma, Catharinus, Claudius Alanus, quos refert Suarez *d. sess. 2.* Eamdem sequitur Gabr. Vasquez in *presenti disp. 167. cap. 3.* qui re Valiquet, fert alios.

Mihi semper probabilior visa est secunda sententia, qua te ipsa concedit, verba consecrationis pertinere intrinsecè ad sacramentum Eucharistiae. Hanc docet Suarez vbi supra, licet oppositam fatus probabilem iudicet, & suam non satis clare aperiat. Tenet etiam P. Valentia in *presenti q. 6. p. 1.* & non falso, est communis Theologis antiquis: quamplicet enim, quorum verba pro se afferat Vasquez vbi supra, si attente considererent, magis indicant nostram sententiam. Dicunt enim, Eucharistiam constitui intrinsecè per species consecratae, vbi iam includunt ultra species, ipsam consecrationem, & licet dicant aliqui, verba solum connotari, hoc tamen non obstat, quo minus intrinsecè pertineant ad sacramentum; nam (ut vidimus *sectione precedenti*) bene potest aliquid significari ut intrinsecè componentis, & tamen non significari in recto, sed solum de connotato; quare possunt merito pro nostra sententia aduci Richardus, Alexander, & Maior ibi adducti, & quoque illum loquendi modum usurparunt.

Probatur ergo nostra sententia, primò ex Conclio Florentino in Decreto Eugenij, vbi postquam in vers. *Quinque Ecclesiasticorum,* dixit Pontifex, omnia sacramenta perfici materia, & forma; postea in vers. *Tertium est,* ait, formam Eucharistiae esse verba consecrationis; ex quo fit, ipsa verba esse de intrinseca ratione, & compositione Eucharistiae, non aliter ac formam aliorum sacramentorum.

Multis solutionibus eneruari solet hac ratio, quas breuiter oportet impugnare. Primò dicunt, verba consecrationis esse quidem formam Eucharistiae in fieri, non verò Eucharistiae in facto esse. Sed contrà: quia vel esse formam sacramenti in fieri est esse formam, qua constitutatur ipsum fieri, seu productio sacramenti Eucharistiae. Et hoc est fallum, quia verba non sunt forma productionis Eucharistiae, imò potius sunt principium efficiens ipsius productionis, respectu cuius habent se verba quasi

principium extrinsecum, & non intrinsecum, cùm nullo modo componant ipsam productionem Eucharistia; ergo multo minus possunt verba esse forma sacramenti fieri, quā in facto esse: vel per esse formam sacramenti in fieri, intelligitur esse formam illius in primo instanti, non verò pro tempore sequenti. Es hoc etiam recitatur, quia si pro primo instanti componitur ex forma, ut resulteret compositum; ergo pro tempore sequenti non habebit denominationem eandem sacramenti, nisi ab eadē forma, vel ab alio vice forma: nihil autem aliud succedit loco formae, quod tribuat eam denominationem; ergo debet prouenire ab eadē forma præterita: non enim potest prouenire à sola materia; alioquin in primo etiam instanti potuisset denominari sacramentum à sola materia.

Dicunt secundū, Eucharistiam in hoc differre ab aliis sacramentis, quod cætera omnia consistunt in intrinsecæ materia & forma, non verò Eucharistia, eò quod sit in eo specialis ratio, quod reliqua consistant in ipso vīo, at verò Eucharistia habeat esse sacramentum etiam post transacta verba. Sic Scorus & Gabiel. Sed contrā, quia quidquid sit de ratione discriminis, Eugenius tamen in vniuersum loquitur de omnibus sacramentis, omnia scilicet perfecti materia & forma; quod in speciali probat de Eucharistia, dicens, verba esse eius formam; ergo hæc exceptio non est iuxta, sed contra mentem Eugenii.

51. Ideo Vasquez, & alij recentiores respondent tertio, admittendo, verba esse formam Eucharistiae, dicunt tamen esse formam intrinsecam, non intrinsecam: est enim forma consiciens Eucharistiam, non constitutens intrinsecè illam. Quod videtur maximè esse iuxta mentem Pontificis: neque enim per materiam, & formam significare voluit materia, & formam intrinsecè constituentem Eucharistiam; alioquin inepit posuisse pro materia panem, & vinum: cum sit omnino certum, panem, & vinum non esse materiam intrinsecè constituentem Eucharistiam; inò potius necessè est, destrui panem & vinum, ut existat Eucharistia: ergo similiter nomine formæ non debuit intelligere formam intrinsecam, sed extrinsecam, quæ scilicet extrinsecè requiritur ad consciendum hoc sacramentum. Respondent aliqui Recentiores ad hanc instantiam, Eugenium appellasse materiam Eucharistiae panem, & vinum, non quidem quantum ad substantiam panis, & vini, sed quantum ad sua accidentia, & species, sub quibus dicitur manere Christum. Cùm enim dicat, substantiam panis non manere in Eucharistia, non potuisset dicere, esse materiam illius.

Verum hæc solutio non soluit vīo instantiæ: nec enim Eugenius potuit nomine *panis* intelligere solum panis accidentia, præfertim vīo dogmata fidei necessaria Armenis tradere curabat: quis enim fidem tradendo, diceret, corpus Christi manere in Eucharistia sub pane, & vino, eò quod maneat sub speciebus panis & vini? Sancte hæc interpretatio non potest non esse violenta verbis Pontificis. Quare aliter impugno prædictam solutionem P. Vasquez; quia licet ibi affigetur etiam pro materia Eucharistiae panis, & vinum, quæ quidem sunt materia remota Eucharistiae; at verò nomine *forma* non potuit intelligi nisi forma proximè constitutens ipsam Eucharistiam. Ratio verò discriminis est manifesta, quia materia apud Philosophos dupliciter usurpatur, nempe pro materia proxima, & pro materia remota. Materia proxima est, ex qua constitutur intrinsecè compositum; ut lapides sunt materia domus: at vīo materia remota est, ex qua aliquid sit, tanquam

ex termino à quo, ut quando ex ligno sit ignis, tunc lignum dicitur materia remota ignis. At vero *forma* nunquam à Philosophis in hoc duplice sensu usurpatur: non enim dicimus, formam ligni esse formam remotam ignis ex lignis geniti; ergo dum Ponitex loquitur de materia, & forma Eucharistiae, licet nomine *materiæ* intelligeretur materiam remotam, nomine tamen *forma* non potuit intelligere, nisi formam proximè constituentem, cùm non sit aliud genus formæ apud Philosophos.

Dicunt etiam principium formale effectuum appellati posse formam non constituentem, sed effectum. Etiam rei; & in hoc sensu verba sunt forma Eucharistiae, quatenus sunt principium formale illam efficiendi. Sed contrā, quia hic est impræcissimus modus appellandi formam: nam licet intellectus dicatur principium formale efficiendi intellecti, & forma constituens hominem in ratione intellecti; non tamen dicitur forma ipsius intellecti, quia ab illo efficitur: ergo cum verba non solum dicantur principium formale efficiendi Eucharistiae, sed etiam forma ipsius Eucharistiae, non potest hoc explicari; nisi de forma constitutiva ipsius Eucharistiae. qui modus explicandi non leniter confirmatur ex modo loquendi Catechismi Pij V. p. 2. cap. 1. vbi materia, & forma verborum dicuntur esse partes, ex quibus unumquid sacramentum necessario conficitur, & constituitur. & ex S. Thom. *suprà q. 60. S. Thom. art. 6. ad. 2. & q. 8. art. vlt. & in q. 4. sent. d. 1. q. 1. art. 3.* in quibus locis dicit, sacramenta fieri, constare, & consistere ex materia, & forma, sicut Christus ex Verbo, & carne. Per quem loquendi modum aperit significatur forma intrinsecè constitutens, non extrinsecè influens.

Ratio à priori est, quia forma ut forma non potest habere alium modum concurrendi, nisi intrinsecè componendo, ut dixi in Philosophia: nec potest habere alium effectum, nisi compositum ex ea resultans; ergo cum verba consecrationis sint verè forma Eucharistiae, ut definit Eugenius, necesse est, quod illam intrinsecè componant: alioquin non erunt eius forma, sed causa efficiens, vel aliquid aliud.

Secundū ergo, & principaliter probatur ratione nostra fententia; quia species, prout constitutæ à verbis, non possunt habere integrum rationem sacramenti: prout sic enim non habent integrum, & completam significacionem sensibilem gratia instrumentalis, qualis requiritur ad sacramentum Eucharistiae; ergo in ratione sacramenti reduplicant ipsam consecrationem, seu verba consecrationis. Antecedens probatur, quia species panis nec significant de præsentia corporis Christi, nec gratiam; nec ad hoc significandum sunt instituta, nec ad hoc excitant mentem videntis, nisi sciamus esse consecrata, seu super illas prolatæ esse talia verba: ut sic enim iam habent significacionem, & institutionem requirantur; ergo species non constituant sacramentum, nisi prout cum verbis consecrationis.

Dices, species panis de se non habent significare gratiam: cæterum species simul cum corpore Christi sub eis contento sufficienter significant gratiam etiam præscindendo à verbis. Sed contrā, quia etiam si ponatur corpus Christi sub speciebus, non habent completam rationem signi sensibilis: nam corpus Christi per se non sentitur, nec excitat notitiam gratiæ in nobis: species autem de se non significant sensibiliter corpus Christi, nisi prout cum talibus verbis, nemo enim videns species panis, cogitat ibi esse Christum, nisi audiat verba consecrationis, vel sciat prolatæ esse: ergo in ratione signi sensibilis, &

Forma nunquam in hoc duplice sensu usurpatur.

53. Sed contrā obijicunt.

Respondens:

Conformatur hic modus ex. vñquæd sacramentum necessario vñquæd. Catech. Pij cap. 1. vbi materia, & forma verborum dicuntur esse partes, ex quibus unumquid sacramentum necessario conficitur, & constituitur. & ex S. Thom. suprà q. 60. S. Thom. art. 6. ad. 2. & q. 8. art. vlt. & in q. 4. sent. d. 1. q. 1. art. 3.

Ratio à priori.

55. Probatur principalius nostra fententia, neque enim species prout constitutæ à verbis possunt habere integrum rationem sacramenti.

Probatur antecedens.

56. Instans, Solutio.

per consequens in ratione sacramenti non constituitur Eucharistia adæquatè per species, prout distinguuntur à verbis consecrationis. Ex quo fit consequenter contra P. Vasquez *ubi supra*, si Deus ponere corpus Christi sub speciebus panis sine verborum prolatione, non futurum idem sacramentum Eucharistia, nec idem signum sensibile gratia, quod nunc est, cum non significaret tunc gratiam per verborum prolationem, sed per aliquid aliud.

57.
Objicit primò Vasquez.

Contra nostram sententiam obicit primò P. Vasquez ex decreto Eugenij supra adducto, *vbi Pontifex ait*, verba consecrationis esse, quibus hoc conficitur sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit sacramentum ergo ex sententia Eugenij verba sunt causa efficiens Eucharistia; ergo non sunt forma intrinseca: nam causa formalis non est causa efficiens eiudè rei. Respondet, etiam Sacerdotem sua benedictione confidere aquam benedictam; & tamen aqua benedicta, ut benedicta, proculdubio includit tamquam formam, ipsam benedictionem. Similiter, licet verbis conficiat Sacerdos Eucharistiam, potest tamen Eucharistia includere verba tamquam formam: non enim repugnat aliquam simul esse causam formalem, & efficientem eiusdem compositi, v.g. si anima rationalis diuinitus se vniert corpori, tunc eadem anima esset causa efficiens, & formalis illius compositi humani, quod resultaret: quod licet naturaliter non accidat, diuinitus tamen nulla in hoc invenitur repugnans; & quidem naturaliter etiam id continet in nutritione; nam pars illa compositi humani, qua de novo aggeratur per nutritionem, habet pro forma animam rationalem, que eadem anima est causa efficiens principialis illius nutritionis, & per consequens illius compositi partialis, quod per nutritionem producitur. Sic ergo Sacerdos per verba ponit efficienter corpus Christi sub speciebus; que quidem verba simul sunt causa formalis illius compositi, quod resultat ex corpore Christi sub speciebus consecratis ut consecratis.

58.
Objicit secundò.

Respondet
nisi probare
argumentum.

Secundò obicit, quia sacramentum ut sacramentum debet esse signum practicum gratia sanctificantis, ut supra dictum est; ergo illis solum rebus competit esse partes sacramenti, quibus competit significare, & causare gratiam; sed verba consecrationis non causant, nec significant proximè gratiam, sed remotè; proximè enim solum significant corpus Christi sub speciebus contentum; ergo verba non sunt pars intrinseca sacramenti Eucharistia. Hoc argumentum, si aliquid probat, probaret etiam, species non esse partes sacramenti: posset enim dicere aliquis, quod species solum significant immediatè corpus Christi, & remotè gratiam, quam significat corpus Christi. Ceterum hunc modum dicendi impugnamus iam supra *scilicet*, nam corpus Christi non potest significare sensibiliter, & sacramentaliter gratiam; nisi vt cum speciebus sensibilibus. Ex quo similiter dicendum est de verbis; non enim est maior ratio, cum nec species, nec verba seorsum significant sufficienter corpus Christi; quare sicut corpus Christi significat sensibiliter gratiam, prout cum speciebus, sic etiam prout cum speciebus consecratis per talia verba, quæ compleant Eucharistiam in ratione signi sensibilis, cum sine illis non haberet sufficientem sensibilitatem ad significandam gratiam, & per consequens fatendum est, verba ipsa significare immediate, & proximè gratiam, non quidem totaliter, sed partialiter cum aliis partibus sacramenti. Dices, verba nullo modo causant gratiam, sed corpus sub speciebus; ergo non compnunt sacramentum. Respondeo, translatæ antece-

dens, nego consequentiam: non enim necesse est, omnes partes sacramenti cauare, sicut nec in aliis sacramentis. Requiritur tamen, quod concretum causet, licet *Dilatatur*, per unam partem habeat sensibilitatem, & per alteram cauasitatem.

Tertiò obicitur, quia Sacramentum Eucharistie in hoc differt a reliquis, quod illud sit permanens: *Tertia*, transactis enim verbis, perseuerat, diu sacramentum; ergo non constat intrinsecè ex verbis; alioquin, illis transactis, non maneret integrum sacramentum, sicut, ablata anima, non maneret homo.

Respondeo Suarez *dicitur scilicet*, circa finem, dici 60. perseuerare Eucharistiam, quia permanet, quoad *Respondet* aliquam sui partem, licet non quod omnes, nam *Suarez*, sicut res successiva dicitur esse, quia aliquid illius est, licet alia partes transierint: sic hoc sacramentum, quod ex permanente, & successivo constat, dicitur perseuerare, quando aliquid illius perseuerat. Sed contrà, quia ex hoc sequeretur, posse etiam dici, dari Eucharistiam, quando proferebantur verba, *Impugnat* *has respondit*, antequam absoluenter, quia iam exsistebat aliqua pars sacramenti; quod nemo concedet: nec in rigore loquendo, admitti potest exsistere Baptismum, in ultimo instanti prolationis verborum, licet tunc perficiatur Baptismus, sicut neque in illo instanti exsistere tempus, licet tunc exsistat aliquid temporis; quia nimis entia successiva non sunt tota simul, sed diuinipliter, & successivè pars post partem.

Ad obiectionem ergo respondet, sacramentum Eucharistie permanere quidem, transactis verbis, quod id, quod dicit in recto, non verò quod id, quod dicit in obliquo; sufficit autem manere id, quod includitur in recto, ut dicatur perseuerare sacramentum; sicut nunc etiam dicitur manere dominus antiqua, licet modò non exsistat id, a quo dominus denominatur antiqua, scilicet durationes annorum præteriorum: quare cum Eucharistia solum significet in recto corpus Christi sub speciebus consecratis, licet verba consecrationis transierint, verum est, manere Eucharistiam, quia maneret corpus Christi sub speciebus consecratis: & in eodem sensu verum est dicere, Eucharistia esse in altari, licet non sint ibi verba; quia sicut dicitur esse in Ecclesia aqua benedicta, licet non sit ibi benedictio, quia scilicet est ibi, quod significatur in recto: sic etiam est ibi Eucharistia, quia est ibi, quod significatur in recto per Eucharistiam.

Dices, Eucharistia non est in celo; quia licet ibi sit corpus Christi, quod importatur in recto, non tamen sunt ibi species, quas Eucharistia includit intrinsecè in obliquo; ergo nec Eucharistia est in altari, licet ibi sit corpus Christi; quia non sunt ibi verba, quæ Eucharistia includit intrinsecè in obliquo. Respondeo negando consequentiam. Discrimen autem oritur ex diuerso modo significandi, quo usurpamus diuersa prædicata; quædam enim sunt, quæ ex modo significandi requirunt ad sui veritatem, quod accipiuntur in sensu composito; vt si dicas: *hic est Pater noster*, licet ægritudo importetur in obliquo, significatur ramen de præsenti; alia vero prædicata sunt, que non postulant præsentiam ad sui veritatem, vt cum dicimus, hoc obiectum esse amatum vel cognitum; non requirunt, quod huc & nunc sit præfens amor, vel cognitio; quod quidem discrimen fundatur in eo, quod quidam effectus formales postulant ex se formam præsentem, ut esse album: non enim potest quis esse albus, nisi ab alio bedine sibi præsenti: alij vero non postulant formam præsentem, vt esse cognitum: potest enim obiectum

objecitum denominari cognitum à cognitione etiā
præterita, & absenti. Ex qua doctrina facile respon-
deretur ad obiectum, quod hæc denominatio Chri-
stii sub speciebus non potest proueniare à speciebus
absentibus, sicut nec denominatio albi ab albedine
absenti, quia est denominatio reduplicans supra
formam præsentem, & ideo in celo nō dicitur esse
Eucharistia, nec Christus sub speciebus, ut verò de-
nominatio specierum confecciarum potest proue-
niere à verbis præteritis, sicut denominatio objecti
cogniti à cognitione præterita, quia solum signifi-
cat, species illas esse, lupet quas prolatæ sunt verba
confecciarum, sicut ad quam denominacionem fatis cō-
stat, non requiri actualem præsentiam verborum.

109
fens sub speciebus: nunc ergo per ipsam negotiacionem reuocationis intelliguntur moraliter perseverare verba; & haec negotio reuocationis, cum sit aliquid praesens, potest constitutre sacramentum praefatis, quod non possunt facere verba mere preterita.

Hic modus dicendi impugnat facile potest; primum, ad hominem; quia ideo nolunt ipsi, verba praeterita esse formam intrinsecam huius sacramenti, pro hoc sacramentum est; quia post consecrationem (inquit) perseverat sacramentum, & non perseverant verba; ergo aliquid aliud debet esse forma, scilicet negatio reuocationis, quia negatio nunc est, & ideo nunc etiam est sacramentum; hoc autem argumentum probatur ad hominem esse inefficax, quia sacramentum Eucharistiae est verè, & realiter in pyxide, quendam ibi conferatur; & tamen negatio reuocationis verborum non est in pyxide; ibi enim solum est negatio reuocationis ibi existentes: potuit tamen esse reuocatio absque eo, quod esset ibi; ergo potest ibi esse verè, & realiter sacramentum absque eo, quod ibi sit negatio reuocationis, à qua formaliter constituitur in ratione sacramentum etiam poterit nunc esse verè, & realiter sacramentum absque eo, quod nunc sunt verba, quia sunt forma intrinseca sacramenti propterea sacramentum est, neque enim minus repugnat existere hic aliquid absque suo constitutuio intrinseco, quam existere nunc absque illo; nec potest vila verisimilitudo discriminis assignari. Hoc idem argumentum potest loquendo de significatiōne, seu de significatiōne, aut potestate ad significandum, per quam constituitur sacramentum in ratione signi: nam et forma constitutus sacramentum in ratione sacramenti, & significatiōne, & tamen hoc non est in pyxide, ubi sunt species consecratae; ergo potest esse sacramentum ibi, ubi non est forma constitutiva eius in ratione sacramenti.

Secundus, & a priori impugnatur, quia quantum-
inque ponatur pro forma illa negotio reuocatio-
nem verborum, non potest vitari, quin recuratur ad
samer verba præterita, tamquam ad constituti-
um saltēm partiale, nam negotio præcisā reuoca-
tiois verborum secundum se non sufficit ad deno-
mandū sacramentū illud completere. Ponamus
im, quod Deus constitueret corpus Christi sub
speciebus panis ab ille viliis verbis consecrationis,
ne quidem essent species continentis corpus
Christi, atque esset etiam negotio reuocatiois
verborum, nulla enim esset facta verborum reuoca-
tio, & tamen non esset idem sacramentum, quod
dō est in ratione sacramenti, nec illa negotio re-
uationis tunc constitueret, cum nulla præcessif-
ter verba, quia possunt reuocari; ergo negotio præ-
reuocationis non constituit nunc, sed debent
elligi etiam verba præterita.

SECTIO V.
Afferuntur alia argumenta, & solutiones
Recentiorum contra doctrinam
precedentem.

64. *Entiam nostram sectione precedenti traditam*
*Obijur pri-
mo contra
sanctum Iau-
sten, verba
aduice mo-
litor, & vir-
tutem per-
petuare posse
feliciter re-
creare.*
*S*impugnarunt aliqui, & argumenta à nobis allata
soluere conati sunt, quorum solutiones, & argu-
menta in præsenti breuiter examinabimus. Dicunt
igitur, probari clatè nostris argumentis hoc sacra-
mentum in esse etiam permanenti non includere
solas species, & corpus Christi, sed aliquo etiâ modo
verba tamquam formam, & per quæ fiat signum
côpletè sensibile. Addunt tamen, haec non esse verba
ipsa realia præterita, quia postea existit, & perseue-
rat factamentum; cum autem sacramentum sit quad-
dam totum, debent permanere omnes eius partes:
non permanent autem verba præterita, debet ergo
aliquid subrogari pro illis, videlicet verba ipsa mo-
raliter, seu virtualiter permanentia, hanc verò mo-
ralem permanentiam dicunt esse carentiam reu-
cationis verborum: nam quantumcumque præcessi-
sent verba Christi, si tamen postea fuissent reuoca-
ta, non amplius significaretur corpus Christi præ-

num possibilium; & per consequens haec eadem negatio, quae nunc est, esset tunc, licet tunc non dicetur negatio reuocationis verborum præteritorum, sicut nunc dicitur: hoc enim solum addit, ut dixi, verba fuisse prolatæ, atque ad ead ad hanc denominationem dandam negationis reuocationis verborum præteritorum, debet inaurare ipsa verba præterita, quia non esse reuocata verba præterita, dicit intrinsecè duo, videlicet, verba fuisse prolatæ, & non esse postea reuocata; hoc secundum habetur formaliter in negatione; illud primum habetur formaliter à prolatione præterita verborum, ut constat.

Instans. Dices, formam Eucharistiae in esse permanenti non esse verba præterita, sed negationem reuocationis non solam secundum se, sed cum respectu quodam ad verba præterita, ut præterita. Sed contra, quia hic respectus vel est aliquid negatiuum, vel positivum. Si est negatiuum, fuisse codè modo, licet non fuisse prolatæ verba, quia tunc essent omnes negationes, quae nunc sunt, nec potuerit tunc deesse aliquid negatiuum, nisi per positionem alii positiui, quod tunc esset. Supponimus autem, nihil positivum tunc fore, quod nunc non sit. Si vero hic respectus dicatur positivus, non potest esse aliud præter ipsa verba præterita: non enim est modus positivus inha-rens ipsi negationi reuocationis, ut constat.

68. Dices, hunc respectum esse aliquid positivum, non physicum, sed morale fundatum in prolatione præterita verborum, & negatione subseqentia reuocationis. Sed contra: primum, quia hoc iam est recurrere re ipsa ad verba præterita, ut complementia intrinseca: nam ens morale re ipsa resolutur in aliqua entia physica, ex quibus resultat, quæ dant fundatum, ut nos possumus dicere, esse moraliter, seu æquivalenter tale, eo quod illa entia physica æquivalente moraliter alicui enti, quod physicè non datur; sed ex re vera, physicè loquendo, nihil aliud est, nisi illa entitas physica. Vnde Deus, qui videt res, sicuti in se sunt, non videt, nec iudicat de rebus per illa entia moralia, sed per entia physica, quæ in nobis fundant illos conceptus morales, & per consequens Deus videbit, sacramentum Eucharistiae, in quantum sacramentum est, constitutum per species continentis corpus Christi, & per verba præterita, quæ nobis dant occasionem dicendi, resoluta ibi respectum morale, quia verba præterita non reuocata æquivalent respectu physico praesenti, qui nunc esset, in ordine ad significandum sufficienter praesentiam Christi sub speciebus; ergo re ipsa & physicè loquendo, sacramentum hoc ut sacramentum est, constitutur ex ipsis verbis præteritis, & non ex sola negatione reuocationis.

69. Secundum rei scire, hoc solutio, quia ante illum respectum morale, qui resultat, datur fundatum proximum, & compleatum illius, nempe verba fuisse prolatæ, & non esse reuocata: possumus ergo loqui de speciebus panis, prout sublunt illi fundamento, absque eo, quod concipiamus aliquid morale; & quidem negari non potest, quod species panis, prout denominantur præcisè à verbis præteritis non reuocatis, significant sufficienter gratiam, & praesentiam corporis Christi; qui enim cognoscit species panis, super quas fuerunt prolatæ verba consecrationis, quæ non sunt reuocata, cognoscit, ibi esse Christum in nutrimentum spirituale fideliuum; ergo species panis, prout sublunt illi denominationi à verbis præteritis non reuocatis, sunt verum sacramentum significans gratiam; omne enim quod est signum sensibile prædictum gratia, &c. est verum sacramentum; sed ut sic non sunt aliud sacramentum, nisi Eucharistia; ergo ante illum respectum

moralem, & solum per denominationem à verbis ipsis præteritis intelligitur sufficienter constitutum sacramentum Eucharistiae, nec potest illo modo vitari, quod verba præterita intrent re ipsa ad dandam hanc denominationem.

70. Terterio, principaliter impugnatur ille modus dicendi, quia præscindere ab illa negatione reuocationis praesenti, habemus hoc sacramentum sufficienter constitutum in ratione significantis gratiam, & presentiam corporis Christi: nam eo ipso, quod ego video species panis, super quas audiui verba consecrationis profert à Sacerdote, venio sufficienter in notitiam corporis Christi latenter, licet nihil sciam de reuocatione: verba enim illa eo ipso, quod fuerunt dicta à Christo per se, vel per suum ministrum, afferunt secum immutabilitatem in obiecto, quod affirmant: si ergo affirmarunt, sub illis speciebus contineri corpus Christi, hoc mihi sufficit, ut sciam, nunc esse ibi corpus Christi.

71. Respondent, verba secundum se non affirmare, quod ibi sit corpus Christi postea, sed tunc solum quando proferuntur: sunt enim verba de praesenti, atque ideo ex vi sua non affirmant obiectum pro tempore futuro: debo ergo aliunde scire, illa verba non esse postea reuocata, ut sciam, adhuc perseuerare ibi corpus Christi.

72. Hæc responso multipliciter impugnatur: primum, quia Ecclesia ex veritate verborum Christi, collegit praesentiam corporis eius sub speciebus, non solum quando proferuntur verba, sed etiam quando postea comeduntur. Christus enim dixit: *Accipite, & comedite, hoc est corpus meum;* ergo affirmavit non solum pro tunc, sed pro tempore futuro, praesentiam sui corporis: alioquin inepte esset illa causalis: *comedite postea, quia nunc est corpus meum;* ergo fatendum est, Christum affirmasse praesentiam sui corporis permanentem sub illis speciebus, quamdiu non corrumpuntur.

Dixit aliquis, Christum quidem id affirmasse, quia id colligebatur ex verbis antecedentibus: *Accipite, & comedite;* alios tamen Sacerdotes, qui verba illa præcedentia dicunt solum recitatiuè, & materialiter, non significare postea per illud, &c., nisi praesentiam corporis Christi pro tunc, non pro tempore sequenti; quia propria significatio illius verbi non debet trahi ad aliud, nisi ex verbis adiunctis constet, ut constabat in sermone Christi.

73. Hæc tamen responso difficulter est; primum, quia Christus dedit proculdubio Apostolos potestatem faciendi, quod ipse fecit, & affirmandi, quod ipse affirmavit, cum dixit: *hoc facite;* si ergo ipse per illa verba: *hoc est corpus meum,* affirmavit non solum praesentiam, sed permanentiam sui corporis, eamdem permanentiam possunt alii Sacerdotes affirmare nomine Christi: alioquin non possunt facere quod ipse fecit; siquidem non possunt vi verborum alligare corpus Christi ad permanentem sub illis speciebus.

Secundum, si ex veritate verborum non colligitur permanentia corporis pro tempore sequenti, vnde ergo colligitur? Dicunt, hoc haberi ex traditione mera. Vereor tamen, ne hoc responsum alienum sit à mente Concilij Tridentini, in quo sessione 21. c. 3. ex veritate verborum colligitur praesentia corporis, & sanguinis Christi praesentia, in quam non illa metaphysica pro instanti, quo absoluuntur verba, sed praesentia moralis, & permanentis: ex illa enim praesentia, quam ex vi verborum esse dixerat, inferatur statim cap. 5. debere postea huic sacramento exhiberi cultum laicæ. Nullus itaque (inquit) dubitandi Concilij Trid.

Ecclesia

*Ecclesia Catholica semper recepto latraria cultum huius sanctissimo sacramento in veneracione exhibeant. Vbi illa particula, atque, eis nota illationis, qua ex presentia, quam dixerat esse ex vi verborum, infertur debitum adoracionis lattiae pro more in Ecclesia recepto. Hic autem mos non est adorandi in illo, instanti metaphyco, immo nemo vñquam tunc adorat: quis enim potest scire illud primum instanti, ut tunc adoret? Sed adorant tempore sequenti post absolutam consecrationem, ergo ex veritate verborum colligitur presentia corporis Christi pro tempore etiam illo subsequenti; alioquin male probat Concilium ex presentia, quam dixerat esse ex vi verborum, debitum illius adoracionis exhibenda, prout in Ecclesia exhibetur. Vnde postea *Canone 4.* ex eadem doctrina capituli tertii, quam in margine citat, infert, haereticos esse, qui dicunt corpus & sanguinem Christi non esse in hoc sacramento, nisi in vñ, non autem ante, vel post. Supponit ergo non potuisse esse vera Sacerdotis verba, nisi corpus Christi permanenter sit sub illis speciebus.*

74. Didicit hanc doctrinam, & illationem Concilium ex Patribus antiquis, qui omnes ex veritate verborum consecrationis, probant de facto dari nobis corpus Christi in Eucaristia. *Basilius.* Bafilus in Quæstionibus compendio explicatis, *questione 172.* *Qualis timore (inquit) aut quali certitudinis perfectione, aut quo affectu corporis, ac sanguinis Christi particeps fieri? Respondet autem; Timorem quia docet nos *Apostolus 1. Corinth. 11. dicens:* Qui edit, ac bibit indigne, iudicium sibi ipse edit, ac bibit. *Certitudinis autem perfectionem inducit fides verborum Domini, qui dixi: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, hoc facite in meam commemorationem.* Ecce ex veritate, & significacione verborum, ac ex potestate loquendi, ut Christus loquutus est, infert certitudinem presentia corporis Christi. Ambrosius de initiadis *cap. 9. tom. 4.* sic ait: *Foris dicas, aliquid video, quonodo tu milius asseris, quod Christi corpus accipiam? Et hoc nobis adhuc supereft, ut probemus.* Et post alia exempla adducta, afferit tandem probationem ex verbis consecrationis: *Sacramentum istud quod accipit, Christi sermone conficitur. Ipse clamat Dominus Iesu: hoc est corpus meum.* *Ante benedictionem verborum caelestium species nominantur, post consecrationem corpus Christi significatur.* *Ipse dicit, sanguinem suum: ante consecrationem aliud dicitur: post consecrationem sanguis nuncupatur.* Et tu dicas: Amen; hoc est, verum est. *Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 4. mystag.* sic ait: *Ne ergo confideres tanquam panem nudum, & vnum nudum; corpus enim est, & sanguis Christi, secundum ipsum Dominum verba. Quoniam enim sensus hoc tibi suggesterit, tamen fides te confirmet, ne ex gustu rem inuides, quin potius habeas ex fide pro certissimo, ita ut nulla dubiet dubitatio, esse tibi donata corpori, & sanguinem.* *Chrysostomus homil. 83. in Matthæum: Superet (inquit) & sensum, & rationem nostram, quo ipsius, quod in omnibus, & precipue in mysterio faciamus, non illa, qua ante nos iacent, solummodo aspiciens, sed verba quoque eius tenentes.* Nam verbis eius defrancavimus non possumus: *sensus vero noster deceptus facilimus est: illa falsa esse non possum, hic sapient, atque sapient fallitur.* *Quoniam ergo ille dixit: hoc est corpus meum, nullatenet an ambiguitate, sed credamus, & oculis instanti.* *Itam modo teletus id perspiciamus.* *Nihil enim sensibile traditum, pro nobis a Christo, &c.* Eodem modo loquuntur alii patres probantes semper veritatem carnis Christi in cibo, quem manducamus, ex veritate verborum consecrationis: quod argumentum inutile omnino esset, si verba illa solum significant presentiam corporis Christi pro ultimo instanti prolationis*

verborum, ut iij Theologi volebant. Fatendum ergo est, verba illa affirmare presentiam corporis Christi permanentem, neque in alio sensu proferri à nobis, nisi in eo, in quo à Christo prolatæ sunt; qui certè significavit permanentiam pro tempore sequenti, dum species non corrumperentur.

Vnde tertio arguere possumus, quia si verba Sacerdotis non affirmant pro tempore sequenti, *75.* *Tertio impugnatur illa negatio reuocationis verborum nihil profus facit ad constitutionem huius sacramenti: nam qui non reuocat id, quod dixit, non afferit aliud de novo, sed ad summum confirmat illud ipsum, quod dixerat.* Si ergo Christus per Sacerdotem affirmavit solum presentiam corporis sui pro ultimo instanti prolationis, & non pro tempore sequenti, postea non reuocando illa verba, censebitur confirmare illud ipsum, scilicet, corpus suum fuisse praesens pro illo ultimo instanti prolationis verborum. Sicut si ego dico tibi, nunc esse Petrum in foro, eras non reuocando hæc verba non censeor affirmare, quod adhuc perfueret in foro; ergo similiter, si Christus solum affirmat, tunc esse corpus suum sub iis speciebus, non censebitur affirmare, quod postea sit, eo quod non reuocet verba præterita; ergo si negatio reuocationis postea constituit sacramentum, & significat presentiam pro tempore sequenti, fatendum est, verba præterita affirmasse illam presentiam pro tempore etiam sequenti. Vnde licet est contra ergo reuocasset, quod heri dixi de Peto heri existente in foro, non ideo nego, hodie esse in foro: ergo licet Christus reuocaret verba præterita, & illa solum affirmabant presentiam pro illo instanti, non ideo negaret presentiam hodiernam, cum ea obiecta sint omnino diversa, & disparata.

Quartu*s* impugnatur ad hominem illa *76.* *Quarid. 176.* *Quia si negatio hac reuocationis presentis non habetur, nec colligitur ex verbis consecratio-* *negatio reuocationis, sed ex traditione; ergo hæc negatio reuocationis sit sensibilis per ipsam traditionem; atque ideo non sola negatio ipsa reuocationis, sed & traditio illa debet intrare ad componendum intrinsecè hoc sacramentum; illud enim, per quod formaliter sit sensibilis forma (qua apud hos Theologos est negatio reuocationis,) debet intrare ad constituentem hoc sacramentum in ratione signi sensibilis; debet ergo intrare traditio ipsa, per quam sit sensibilis, & cognoscitur negatio presentis reuocationis. Traditio autem illa est aliquid præteritum, vt constat, cum includat narrationem, & verba eorum, per quos ad nos peruenit illa notitia; ergo iam componit hoc sacramentum in esse permanenti ex aliqua parte præterita, nempe ex traditione illa; quod certè est inconveniens illud, propter quod vitandum nolebas verba præterita intrare ad componendum intrinsecè hoc sacramentum, & tamen neque in tua sententia potest illud inconveniens omnino vitari.*

Denique illud, quod ab illis Theologis supponitur, non posse Sacerdotem per illud verbum est, *Quod supponit ab illis* affirmare presentiam corporis Christi permanentem pro tempore futuro, eo quod illa sit copula temporis presentis: fallum est, vt constat ex communione vñ loquendi omnium hominum. Quando ego enim dico: *hac medicina efficax est, & vñ;* *hic cibus dulcis est, &c.* non intendo solum affirmare efficaciam pro hoc instanti, vel dulcedinem, sed habitualem, & permanentem; alioquin frustra hoc dicere ad perfundendum vñ illius medicinæ, vel cibi, cum vñ non posset esse pro hoc instanti,

stanti. Et quidem ipsimet aduersarij fatentur, Christum in cena per illud verbum, & significare presentiam sui corporis, non solum pro illo instanti ultimo prolationis, sed etiam pro tempore sequenti; ne cogantur dicere ineptam fuisse illam causalem: *Bibite ex eo omnes, hic est enim sanguis meus, &c.* prout reuera esset inepta, si solum affirmasset pro illo instanti prolationis, ut supra vidimus. Ex hoc autem colligitur, illud verbum, & non ita alligari ad instans praefens, ut non soleat etiam communiter usurpare, ad significandam presentiam permanentem pro tempore sequenti. Cum ergo Christus ita loquutus fuerit, & dederit potestatem Apostolis faciendi quod ipse fecit, & loquendi, sicut ipse loquutus est, cōsequens est, quod alij etiam Sacerdotes usurpare debant verbum illud in eodem sensu, & cū eadem significatio-
ne presentia permanentis pro tempore sequenti.

78.

*Ad fundamen-
tum corrum
principale iā
reponsum, &c.*

*Sacramētū
iūtū constat
ex partibus
partim prae-
teritū, partim
presentibus.*

Ad fundamentum vero principale corrum Do-
ctorum iam supra responsum est; fatetur enim, non
posse manere concretum aliquod adaequatè, ut tale
concretum est, nisi maneat omnes eius partes, ne-
gamus tamen, post verba consecrationis perseuera-
re totum concretum sacramenti adaequati; constat
enim ex partibus partim præteritis, partim præ-
sentibus, atque ideo non est mirum, si non possit to-
tum concretum manere: manet tamen verè sacra-
mentum, quia hoc non dicit in recto omnes partes,
ut diximus. Et quidem mirum est, quod illi The-
ologi admittunt, *albūm*, licet si nomen significans
concretum, posse tamen accipi pro solo subiecto in
recto, & albedine in obliquo, & domum antiquam,
vel obiectum cognitione eodem modo posse signifi-
care domum, vel obiectum solum in recto, antiquam
verè, vel cognitionem in obliquo, licet ha-
sint formae denominantes; & aliunde negant,
posse eodem modo accipi sacramentum, itavt solum
significet unum in recto, & formam in obli-
quo. Sicut enim nunc est verè, & propriè domus antiqua,
licet non sit nunc adaequatè ut antiqua, nec
secundum totum, quod includit, ut antiqua: sic manet
nunc sacramentum, non tamen adaequatè secundum omnia, quæ includit ut sacramentum.
Quod aduersarij fateri debent de ipsa institutione,
seu vi ad significandum, quæ quidem est forma
sacramenti, ut sacramentum est, & tamen non est ibi
in sacramento, vbi est sacramentum.

79.

*Arguunt pri-
mò cōtra nos.*

*Respondetur.
Hoc sacra-
mentum reduci-
tum cōtra
sacramētū
ad agnacē est,
est quoddam
sacramētū
specifi-
catiū autem
est pars to-
tū, hoc est
reūtū illius.*

80.

*Arguunt se-
cundò
Respondetur.*

*81.
Inscriptio.*

Arguunt primò, quia sacramentum est quoddam
totum, ut constat ex communi omnium conceptu:
totum autem non manet sine suis partibus; ergo si
verba sunt pars, non manebit sacramentum trans-
actis verbis. Respondetur alia sacramenta, quæ con-
sistunt in visu, esse concreta quædam, cum dicant in
recto materiam, & formam, ut dixi in tractatu de
sacramentis. Sacramentum vero Eucharistiae redu-
catur ad acceptum ut sacramentum adaequatè est,
est quoddam totum ex materia, & forma: specifica-
tum autem non est quoddam totum, sed una pars
totius, quæ sola est rectum illius: sicut album redu-
catur est totum accidentale, specificatum autem
rectum illius, non est totum, sed rectum totius.

Arguunt secundò, verba per nos sunt pars intrin-
seca sacramenti; sed nihil potest existere sine suis
partibus; ergo, transactis verbis, non manet sacra-
mentum Eucharistiae. Respondetur, verba esse pat-
tem intrinsecam sacramenti reducatur sumptui,
ut est totum quoddam adaequatum, non vero, esse
partem sacramenti specificatiū sumptui, id est, illius
recti, quod denominatur sacramentum à verbis
præteritis: quare hoc rectum sic denominatum, po-
test manere absque verbis actu existentibus.

Dices; ergo corpus Christi in altari manet quidem

specificatiū, quod fuit sacramentum, non tamen
manet ut sacramentum reduplicatiū; quod quidem
videtur absurdum; manet enim non qualiter est in
cœlo, sed sacramentum. Respondetur, manere qui, *Respon-
deret*, ibi corpus Christi sacramentatum, hoc est, sub
speciebus sacramentalibus, & secundum diuersum
modum essendi ab eo, quem habet in cœlo, nempe
indivisiibiliter, & ad modum rei spiritualis. Ruris
concedendum est, manere ibi totum sacramentum
Eucharistiae: per hoc enim solum significatur, ma-
nere ibi totum, quod est in recto sacramentum Eu-
charistiae, sicut manet nunc tota domus antiqua,
propter eandem rationem. Denique concedi etiam
potest, & debet, quod maneat ibi sub ratione sacra-
menti, seu prout sacramentum est; per hoc enim
non significamus, quod maneat ibi secundum om-
nes partes, quas includit hoc sacramentum adae-
quatè sumptum, quatenus adaequatè est tale, sed solum
quod non sit ibi præcisè, sicut est in cœlo, sed
prout requiritur ad hoc, ut exerceat munus sacra-
menti, quod est significare. Sacramentum quippe
est signum sensibile gratia, & corpus autem Christi
secundum se non significat sensibiliter gratiam,
sed prout percipitur per species merito ergo dici-
tur ibi esse ut sacramentum, vbi est sub speciebus,
per quas sit signum sensibile gratia; non quia cor-
pus Christi sub speciebus concurrat adaequatè, vel
sit signum adaequatum, ut adaequatum gratia: hoc
enim est falsum, sed quia sit solum signum, & pro-
ut est ibi, habeat partiale virtutem, & actuatem
ad significandum; quod sufficit, ut dicatur esse ibi
quatenus signum, & sacramentum reduplicatiū;
quia nomen signi, & sacramenti non solum dicitur
de signo totali, sed etiam de partiali; sic enim dicunt
Theologi, in sacramentis aliqua esse solum sacra-
mentum, aliqua rem, simul & sacramentum; iuxta
quam divisionem dicunt, species panis esse sacra-
mentum solum, non quod ipse sola habeant in se
totam rationem sacramenti totalis, sed quia ipse
habent viam partiali significandi corpus Christi,
& aliunde non significantur: ergo corpus Christi,
prout sub speciebus, potest dici esse ibi, quatenus
sacramentum est, hoc est, quatenus significat gra-
tiam, licet non sit ibi quatenus sacramentum adae-
quatè, id est quatenus dicit omnia, quæ concurrunt
ad significandum.

Arguunt tertio, si verba sunt pars intrinsecas
sacramenti; ergo dant illi effectum formalem in ratio-
ne signi: sed quando iam non existunt, non possunt esse
dare ullum effectum formalem; ergo nunc sacra-
mentum non significat per verba præterita, sed solum
per aliquid præsens, & per consequens non
potest id, quod præterit, pertinere ad constituti-
onem intrinsecam sacramenti. Respondetur verba, *Respon-
deret*, sicut sunt pars intrinseca, dare effectum formalem
partiale in ratione ligni, possumus autem loqui
vel de significatione actuali, vel de potentia signifi-
cativa. Si sermo sit de significatione actuali, haec
quidem potest nunc ponи, quando iam verba non
existunt; non enim prouenit formaliter à verbis, sed
efficienter; quare verba præterita possunt nunc si-
gnificare, quia significare est mouere ex sui cogni-
tione ad cognitionem alterius rei; possunt autem
verba præterita per sui memoriam, & speciem,
quam reliquerunt, mouere nunc ad cognoscendum
corpus Christi ibi latens per modum cibi spiritua-
lis: atque adeo significatio actualis sit nunc à verbis
præteritis, & à speciebus præsentibus. Si vero sermo
sit de significatione in actu primo, seu de potestate
ad significandum: haec quidem partim est in specie-
bus, & partim in verbis præteritis. Sicut autem sa-
cramentum

eramentum secundum totum, quod includit, potest partialiter componi ex verbis praeteritis: sic potest componi potestas significativa ex potestate partiali praeterita existenti in verbis, quae cum sit potestas remota, potest nunc habere suum effectum significandi, mediante potestate proxima, quae ab illa dimanauit, scilicet speciebus impressis, & memoria illorum verborum: quae tamen species, & memoria non sufficiunt ad compонendum sacramentum; quia ipsae non sunt signum, cum non cognoscatur, sed sunt virtus signi praeteriti ad ponendam significationem, per quam illud signum praeteritum denominatur acti significans.

83. Omitto alia argumenta leuiora, quae afferunt, quibus, abunde satisfactum est *scilicet secundum praeteritum*. Adiungam tamen duo alia, quae opponi possunt contra rationem potissimum, quia probauimus nostram sententiam. Primum est, quia si verba debent intrahere, ut pars ad compонendum partialiter sacramentum, quatenus adaequatè est tale sacramentum, eo quod species secundum se non significant sufficiēter, nisi propter denominantur à verbis praeteritis: ideoque diximus, etiam carentiam reuocationis secundum se non sufficiere, quia neque hæc significat sufficiēter, nisi re ipsa praetererint verba; sequitur nec ipsa verba secundum se sufficiere, nisi intelligamus etiam carentiam reuocationis sequentis; nam quantamcumque praetererint verba, si postea reuocata fuissent a Christo, non significabunt; ergo nunc significant, quatenus dicta fuerunt, & postea non sunt reuocata, & per consequens ipsa carentia subsequens reuocationis debet intrare, ut forma faltè partialis; unde non sola verba erunt forma, sed verba, & carentia reuocationis sequentis; unde fieri etiam videtur, quod successiū varietur forma, huius sacramenti permanentis, quia successiū potitur noua carentia reuocationis verborum.

84. Huic argumento tripliciter possumus respondere; primum, concedendo, quod in esse permanenti non sola verba praeterita, sed etiam negatio subsequens reuocationis intret ut forma ad compонendum sacramentum secundum eius esse adaequatū. Ex hoc autem non fit, dartialiam formam praeter verba, aut successiū variari formam; quia illa carentia reuocationis est, quasi perseuerantia moralis eorumdem verborum: perseuerantia autem verborum non cōputatur pro forma diuersa à verbis, sed ipsa verba praeterita cum perseuerantia moralis subsequenti faciunt unam, & eamdem formam requisitam ad significandum pro tempore sequenti. Unde licet physice varietur aliquo modo forma per maiorem, & nouam perseuerantiam, quam recipit; moraliter tamen non censem variori, nisi secundum durationem; quia sicut eadem materia perseuerans per nouam durationem est semper eadem materia; si forma praeterita perseuerans per nouam durationem moralem, quae est noua carentia reuocationis, censetur semper eadem forma.

85. Secundò respondere possumus, sola verba esse formam, negationem vero reuocationis esse solam conditionem ad hoc, ut verba praeterita significant nunc in actu secundo, forma enim est illa, quae significat, verba autem praeterita sunt, quae significant, id est, faciunt venire in cognitionem obiecti; negotio vero reuocationis non significat, sed remouet impedimentum prohibens significationem verborum praeteritorum: sicut si quis concedit facultatem alicuius aliquid faciendi, quandiu ipse non reuocauerit, certe concessio praeterita est sola, quae dat facultatem; negotio vero reuocationis est remouens prohibens; quare licet non sit libera, sed ne-

cessaria ratione somni, amentiae, &c. facultas prima perseuerat: sic negatio reuocationis verborum propriè non significat; per illam enim non loquitur, qui prius verba protulerat, nec confirmat de novo, quod dixit, sed solum non destruit verba praeterita; quare sicut qui non occidit Petrum, non dicitur propriè causa vita ipsius: sic qui non destruit verba posita, non dicitur propriè ea conseruare, aut per illa loqui, & per consequens nec aliquid significare, unde illa negatio reuocationis, licet requiratur, & dato quod intrinsecè requiratur non tamen est forma significans, sed conditio, ut forma praeterita non impediatur à significatione actuali.

86. Dixi, dato quod illa negatio reuocationis requiratur, & requiratur intrinsecè; quia in rigore loquendo, ad intelligendam veritatem, & significationem infallibilem verborum praeteritorum non est necessarium concipere, non fuisse reuocata ea verba nam eo ipso, quod concipimus, fuisse dicta à Christo, vel à Sacerdoti nomine Christi, & potestate ab ipso tradita, etiam si nihil aliud intelligamus, iam intelligimus, esse vera, & per consequens irreuocabilis. Suppono enim, sensum illorum verborum non fuisse, corpus Christi contineri sub illis accidentibus pro eo solum instanti vel tempore, sed contineri permanenter, quandiu accidentia non corrumpuntur. Cum ergo verba Christi debent habere veritatem infallibilem, consequens est, ut eo ipso, quod scio, prolatæ esse ea verba à Christo, cognoscam, nunc etiam contineri corpus Christi sub iis speciebus nondum corruptis; ergo verba praeterita præcisè absque tali negatione reuocationis superaddita habent vim sufficiētem ad significandam sensibilitatem cum species praesentiam corporis Christi, immo in rigore, non possum ego aliunde cognoscere ipsam negationem reuocationis, nisi ex verbis praeteritis. Vnde enim scio ego, Christum non reuocasse illa verba, aut Sacerdotem, qui protulit ea non reuocare, nisi quia scio, verba illa prolatæ esse à Christo, vel eius nomine, atque ideo debere esse irreuocabilia. Vnde de primo ad ultimum tota hæc significatio sensibilis reduci debeat ad species, & verba praeterita.

Secundum argumentum fieri potest retorquentio rationem à nobis adductam; quia si aliquid probatur, videtur etiam probare, debere intrare ad compонendum intrinsecè hoc sacramentum Eucharistia substantiam panis, & vini, non ut praesentem, sed ut praeteritam, faltè in obliquo: nam si miraculose præcessissent species panis absque substantia panis, & super illam proferrentur verba consecrationis, non consecrarentur; quia Christus voluit, non consecrari, nisi per conuersiōnem panis in corpus, & vini in sanguinem suum; ergo hoc sacramentum, ut tale est adaequatè, non solum includit species præsentes, sed etiam fuisse panem, & vīnum sub illis speciebus, quando consecrabantur, & ante ultimum instanti prolationis verborum.

87. Respondendo, negando lequelam, Ratio autem dis-88. crimini desumi debet ex iis, quæ notaui in tract. *Respondeo.* sacramento in communī dis. 2. sect. 7. vbi dixi, illa sola debet intrare ad compонendum intrinsecè debet intrare ad compонendum intrinsecè hoc sacramentum Eucharistia substantiam panis, & vini, non ut praesentem, sed ut praeteritam, faltè in obliquo: nam si miraculose præcessissent species panis absque substantia panis, & super illam proferrentur verba consecrationis, non consecrarentur; quia Christus voluit, non consecrari, nisi per conuersiōnem panis in corpus, & vini in sanguinem suum; ergo hoc sacramentum, ut tale est adaequatè, non solum includit species præsentes, sed etiam fuisse panem, & vīnum sub illis speciebus, quando consecrabantur, & ante ultimum instanti prolationis verborum.

R species

species secundum se non significant sufficienter sensibiliter gratiam absque verbis; ideo verba praeterita intrare debent ad componendum intrinsecum hoc sacramentum. At vero substantia praeterita panis, & evini nec intrat ad causandam gratiam; potest enim gratia sufficienter causari a corpore Christi, & speciebus praesentibus, que componunt cibum, qui comeduntur, absque eo, quod caufetur a substantia panis, & vini praeterita: sed neque intrat ad constituentum hoc sacramentum in ratione signi sensibilis; nam substantia secundum se non est sensibilis, nec sentitur, nisi per sua accidentia; ergo tota sensibilitas panis reducitur ultimam ad species panis, atque ideo substantia prout distincta a speciebus, non facit hoc sacramentum esse signum sensibile. Requiritur ergo illa substantia, tamquam aliquid ex vi praesentis institutionis essentialiter requiritum ad hoc ut ponatur corpus Christi sub speciebus, & sine quo non ponetur, nec fieret sacramentum: non tamen requiritur, ut aliquid constitutus intrinsecum ipsum sacramentum. Ad argumentum itaque dicimus, quod in illo casu miraculo species non confeccantur, nec daretur Eucharistia; deficeret autem sacramentum intrinsecum, & immediata ex defectu aliquius intrinseci, scilicet corporis Christi existentis sub speciebus; extrinsecum autem, & mediata ex defectu extrinseci substantiae panis, qua ex lege Dei requiritur ad ponendum hoc sacramentum.

89. *Infortur quid dicendum sit de intentione conferrantis.* Hinc infero, quid dicendum sit de intentione conferrantis, an ea componat etiam intrinsecum hoc sacramentum; de quo diximus aliquid supra loco citato *diffutatione illa 2.* de sacramentis in communione: & propter rationem ibi indicatam, congruentius videtur, eam intentionem, licet in aliis sacramentis componat intrinsecum sacramenta; in hoc tamen solum extrinsecum requiri ad ponendas partes intrinsecas sacramenti: nam ipsa intentione secundum se non constituit in ratione signi sensibilis, nec ipsa sentitur, nisi per verbam; non ergo requiritur, ut constituens intrinsecum Eucharistiam in ratione signi sensibilis: neque etiam requiritur, ut constituens intrinsecum in ratione causantis gratiam; nam licet intentio illa constituit verba in ratione causa ad ponendum corpus Christi sub speciebus, ut ibi diximus, non tamen constituit principium immediatum, a quo postea caufatur gratia sacramentalis, qua est propria caufalitas sacramenti, ut sacramentum est; nulla ergo est necessitas componendi hoc sacramentum intrinsecum ex intentione praeterita sacerdotis.

90. *Maior difficultas est de potestate sacerdotali an includatur intrinsecum.* Maior difficultas esse posset de ipsa ordinatione, seu potestate sacerdotali ministri, an debet intrare etiam ad componendum intrinsecum hoc sacramentum; nam ratio illa, qua probat de verbis consecrationis, videtur etiam probare de potestate sacerdotali, quia sicut species panis non significant sufficienter corpus Christi, nisi prout consecrata, hoc est, prout sunt species, super quas prolatas sunt verba consecrationis; sic neque ipsa verba id significant sufficienter, nisi prout intelliguntur esse verba sacerdotis rite ordinati; nam eadem verba dicta a laico non significant sufficienter corpus Christi; ergo ipsum sacerdotum ministri debet etiam intrare ut pars saltem in obliquo ad componendum intrinsecum hoc sacramentum ut tale est, vel si hoc non conceditur, non debet id de verbis praeteritis concedi.

91. *Hoc argumentum probat mihi, non a solis verbis prouenire totam sensibilitatem requisitam ad significandum sensibiliter, sed aliquid aliud debere addi, a quo sufficienter compleatur.* Et quidem in aliis sacramentis, v.g. Poenitentiae, & Extremae-vn-

ctionis negari non potest, quin saltem in obliquo illa potestas sacerdotalis ministri debeat intrare ad *He. pœnitentia & c. 14. in Extremo vnde* ad componendum intrinsecum sacramentum; nam maxima pars sacerdotum in ministro, non consilistit sacramentum; ergo illa omnia sola non componunt *tem in obliquo* adaequatum sacramentum; repugnat enim, ut alibi probatur, quod dentur omnia intrinsecum componentia, & non detur illud totum: si ergo deest sacramentum, deest utique ex defectu aliquius intrinsecum, ut alius deest, nisi potestas sacerdotalis in ministro; ergo hac erat aliquid intrinsecum saltem in obliquo intans ad componendum illud sacramentum. Quod etiam de sacramento Poenitentiae probari potest; immo in hoc non sola potestas Ordinis, sed potestas etiam iurisdictionis videtur intrare propter eamdem rationem; nam haec sola deficiente, & positis omnibus aliis, non datus sacramentum Poenitentiae validum. Habemus autem exemplum simile in materia Extremae-vnctionis, qua debet esse oleum benedictum: negari autem non potest, quin ipsa benedictio olei praeterita, quia Episcopus illud benedixit, debeat intrare saltem in obliquo ad componendum illud sacramentum: nam afflatur pro materia oleum benedictum, benedictio autem est forma constitutiva oleum in ratione olei benedicti; & per consequens in ratione materiae legitima, & valida. Sicut ergo forma aquae constituit aquam in ratione materiae validam ad Baptismum, & ideo forma aquae perinet ad materiam sacramenti Baptismi, sic benedictio perinet ad materiam Extremae-vnctionis; quia constituit illam in ratione materiae validam, atque adeo debet intrare partialiter saltem in obliquo ad componendum sacramentum validum. Potest autem illa conditio reduci magis ad personam ministri, quam ad formam. Eusebius enim in illo decreto Concilii Florentini dixit, sacramenta perfici materia, formam, & ministro cum debita intentione, &c. vbi in persona ministri videtur includere omnia, quae ex parte ministri requiruntur, inter quae est potestas sacerdotalis ad praedicta sacramenta.

Ceterum licet in illis sacramentis ita concedendum sit, intrare potestatem sacerdotalem ad eorum compositionem saltem in obliquo: in sacramento *In sacramento* tamen Eucharistiae non videtur necessarium id *In Extremo* concedere de ipsa potestate sacerdotali interna; quia id *Ex parte sacerdotis* in ipso non procedit eadem ratio; nam licet deficiente sacerdotali, deficiat sacramentum, non tamen deficit immediate ex solo defectu potestatis sacerdotalis, sed ex defectu immediato aliquius alterius rei intrinsecus, nempe corporis Christi sub speciebus. In sacramento quidem Poenitentiae arguitur bene defectus ille potestatis esse aliquid intrinsecum, quia omnia alia intrinsecum ponuntur, & non ponitur sacramentum, deficiente sola potestate: in Eucharistia vero id non procedit, quia deficiente potestate, non ponuntur alia omnia intrinsecum. Possumus ergo dicere, potestatem illam non esse intrinsecum sacramento, sed requisitam essentialiter ex vi praesentis institutionis, sed tamen extrinsecum, scilicet ut causam, sine qua verba non habent efficaciam ponendi sacramentum.

Dixi tamen, argumentum illud probare mihi, quod sensibilitas ipsa, que componit hoc sacramentum, non proueniat a solis verbis consecrationis, sed

92. *potestas* *in se* *potestas* *cerdotalis* *in se* *ipso* *non* *componat* *intrinsecè* *hoc* *non* *temporat* *facramentum*, *non* *videtur* *tamen* *posse* *negari*, *quod* *potest* *se* *est*, *componit* *potestas* *illa*, *vt* *sensibiliter* *significata* *intret* *in* *obligationem* *provisum* *quod* *ad* *hoc* *facramentum*, *propter* *argumentum* *sufficiens* *scilicet* *verba* *consecrationis* *sufficiens* *qua* *la* *non* *sufficiunt* *ex* *vi* *presentis* *institutionis* *ad* *significandum* *corpus* *Christi* *est* *sub* *speciebus* *panis*: *nam* *eadem* *verba* *à* *laico* *prolata* *id* *non* *significant* *audientibus*; *aliquid* *ergo* *aliquid* *requiritur*, *per* *quod* *compleantur* *in* *ratione* *signi* *sensibiliter* *significantis*: *hoc* *aureum* *aliquid* *non* *potest* *esse* *potestas* *cerdotalis* *in* *se* *ipso*; *quia* *illà* *in* *se* *non* *est* *sensibilis*, *nec* *per* *illam* *venimus* *in* *cognitio* *Christi* *latentis* *sub* *speciebus*: *dicitur* *ergo* *esse* *potestas* *illa*, *non* *vt* *in* *se*, *led* *vt* *exterioris* *significata*, *quatenus* *scilicet* *hic* *homo* *exterioris* *acceptit* *talem* *potestatem*; *quod* *enim* *me* *facit* *venire* *in* *cognitio* *corporis* *Christi* *existentis* *in* *hac* *hostia*, *&* *gratia* *per* *ipsam* *danda*, *sunt* *species* *panis*, *qua* *video*, *verba* *consecrationis* *qua* *audiui*, *vel* *qua* *noui* *esse* *prolata*, *&* *communicatio* *externa* *potestatis* *cerdotalis* *hui* *facta*: *hac* *constituant* *sufficienter* *Eucharistiam* *in* *ratione* *significantis* *sensibiliter* *gratiam*; *ergo* *haec*, *&* *non* *alia* *debent* *illam* *componere* *in* *ratione* *tali* *signi* *sensibilis*. *Nam* *sicut* *dicemus* *de intentione* *consecrantis*, *loco* *suprà* *citato*, *illam* *non* *intrate* *secundum* *se*, *quia* *ne* *causat* *immediate* *gratiam*, *sed* *ponit* *corpus* *Christi*, *à* *qua* *causat* *gratia*; *nec* *significat* *sensibiliter*, *qua* *ipso* *non* *sentitur* *immediate*, *atque* *ideo* *non* *componit* *facramentum* *hoe* *intrinsecè*, *nec* *in* *ratione* *signi* *sensibilis*, *nec* *in* *ratione* *causantis* *gratiam*: *sicut* *dicendum* *videtur* *de* *potestate* *interiora* *cerdotalia*, *propter* *eamdem* *rationem*. *Et* *sicut* *verba* *propt* *condi* *nta* *ab* *intentione* *sunt* *forma*, *licet*, *deficiente* *intentione*, *non* *ponant* *corpus* *Christi* *sub* *speciebus*: *sicut* *verba* *propt* *condi* *nta* *à* *potestate* *cerdotalia* *sunt* *forma*, *deficiente* *tamen* *ea* *potestate*, *non* *ponunt* *corpus* *Christi* *ex* *defectu* *aliquius* *requisi* *to*, *quod* *est* *intrinsecum* *quidem* *verbis* *in* *ratione* *cau* *la* *potentis* *ponere* *corpus* *Christi*; *est* *tamen* *intrinsecum* *&* *mediatum* *solum* *in* *ratione* *causandi* *gratiam*, *&* *nullo* *modo* *concurrit* *ad* *sensibiliter* *illam* *significandam*, *licet* *concurrat* *mediata* *ad* *illam* *causandam* *modo* *explicato*.

SECTIO VI.

93. *Vtrum* *actio* *transsubstantiatio* *pertineat* *in* *trinsecè* *ad* *hoc* *Sacramentum*.

94. *A*ctionis transsubstantiatio nomine intelligi- *mus* *in* *presenti* *actionem*, *qua* *ponitur* *cor-* *pus* *Christi* *sub* *speciebus* *loco* *panis*, *&* *ex* *vi* *cuius* *definit* *esse* *substantia* *panis*. *de* *qua* *P. Suarez* *dicta* *dijp. 42. s. 6. 2. in* *princ.* *pro* *comperio* *supponit*, *actio-* *nem*, *qua* *panis* *conce* *ntur* *in* *corpus* *Christi*, *non* *pertinere* *intrinsecè* *ad* *Eucharistiam*, *sed* *esse* *viam* *ad* *ipsum*, *ponendo* *corpus* *Christi* *sub* *speciebus*: *quare* *non* *est* *pars* *sacramenti*, *quia* *non* *est* *sensi-* *bilitas*, *sed* *indivisi* *bilis* *productio* *sacramenti*.

95. *Ego* *tamen* *non* *video*, *cur* *ita* *facile* *debeat* *om-* *nino* *exclu* *di* *illa* *actio* *à* *ratione* *intrinsecè* *sacra-* *menti*. *Ratio* *autem* *difficultatis* *hæc* *est*, *qua* *sacra-* *mentum* *Eucharistie*, *vt* *vidimus*, *includit* *corpus* *Christi*, *non* *vt* *rum*, *sed* *vt* *co* *ntentum* *sub* *speciebus*, *ergo* *non* *solum* *ipsæ* *species*, *sed* *etiam* *hoc*, *quod* *est* *corpus* *Christi*, *contineri* *sub* *speciebus*, *pertinet* *essentialiter* *ad* *constitutionem* *Eucharis-* *tiae*; *tunc* *sic* *argumentor*, *contineri* *corpus* *Christi*

P. Joan. de Lugo de Sacramentis.

sub *speciebus*, *est* *denominatio* *proueniens*, *non* *quidem* *ab* *aliqua* *vnione* *vera*, *qua* *species* *infor-* *ment* *corpus* *Christi*, *vt* *potest* *videbimus*, *sed* *ab* *vnione* *effectiva*, *qua* *Christus* *Dominus* *in* *genere* *causæ* *efficiens* *sustentat* *accidentia* *panis*, *vt* *post-* *ea* *explicabitur*: *qua* *etiam* *actione* *saltem* *partia-* *liter* *dicitur* *corpus* *Christi* *substante* *illis* *accidentiis*, *&* *succedere* *loco* *panis* *sub* *illis*; *ergo* *ista* *debet* *intrinsecè* *pertinere* *ad* *cōceptum* *Eucharistie*, *non* *solum* *vt* *via* *ad* *eius* *productionem*; *sed* *etiam* *vt* *vnio*, *vel* *quasi* *vnio* *corporis* *Christi* *cum* *accidentibus*.

Fateor *ergo*, *post* *transubstantiationem* *factam* *manere* *Eucharistiam*: *ceterum* *adhuc* *manet* *actio*, *non* *quidem* *sub* *conceptu* *prima* *positionis*, *sed* *sub* *conceptu* *consecrationis* *corporis* *Christi* *sub* *illis* *accidentibus*: *qua* *quidem* *actio* *semper* *dat* *eamdem* *denominationem*, *scilicet* *corpus* *Christi* *est* *vnitum*, *vel* *quasi* *vnitum* *speciebus*. *Quare* *sicut* *ad* *conceptum* *hominis* *pertinet* *intrinsecè* *vnio* *materiæ* *cum* *forma*, *licet* *non* *pertineat* *intrinsecè* *actio*, *qua* *fit* *eadem* *vnio*: *sic* *etiam* *in* *Eucharistia* *vnio* *corporis* *Christi* *cum* *speciebus* *pertinet* *intrinsecè* *ad* *conceptum* *hominis* *vnio*, *qui* *pertineat* *actio*; *at* *vero* *in* *Eucharistia* *vnio*, *qua* *corpus* *Christi* *copulatur* *speciebus*, *non* *est* *terminus* *actionis*, *sed* *et* *saltem* *partialiter* *ipsum* *actio* *Christi* *in* *accidentia*; *&* *ideo* *ipsum* *actio* *debet* *intrinsecè* *pertinere* *ad* *conceptum* *Eucharistie*.

Propter *hanc* *ergo* *rationem*, *non* *video* *quomo-* *do* *sit* *ita* *certum*, *quod* *supponit* *P. Suarez* *pro* *sua* *conclu-* *sione*; *&* *suspicio*, *attendisse* *ad* *hoc* *quam-* *plures* *Theologos*, *qui* *dixerunt*, *actionem* *conse-* *cratiuam* *pertinere* *intrinsecè* *ad* *hoc* *sacramentum*; *nam* *licet* *quidam* *eorum* *loquuti* *fuerint* *de* *verbis* *consecrationis*, *alij* *tamen* *videntur* *acciendi* *de* *ipsa* *actione*, *qua* *ponitur* *immediate* *corpus* *Christi* *sub* *speciebus*, *præsertim* *S. Thomas* *in* *4. d. 8. q. 1. art.* *1. in corp. quæfinic. 1.* *quem* *sic* *intelligit* *Soto* *ibi. q. 9. n. 1. & addit* *est* *sententiam* *Marphilij* *ibi. q. 1. art. 1. & 9. 6. art. 2.* *Potest* *etiam* *affteri* *Durandus* *ibidem* *9. 2. num. 5.* *Viguerius* *in* *Summa* *institut. cap. 16. §. 3. in principio*, *qui* *aperte* *dicunt*, *sanctificationem*, *seu* *consecrationem* *materiæ* *constituere* *intrinsecè* *hoc* *sacramentum*, *&* *in* *hoc* *differre* *ab* *aliis*, *in* *quibus* *per* *consecrationem* *materiæ* *non* *perficitur* *sacra-* *mentum*; *vbi* *verbis* *sanctificationis* *videtur* *non* *tam* *propriè* *competere* *verbis*, *quam* *actioni*, *qua* *ponitur* *corpus* *Christi* *sub* *speciebus*: *verba* *enim* *non* *ta* *sunt* *sanctificatio*, *quam* *sanctificans*, *seu* *causa* *efficiens* *sanctificationis*: *sanctificatio* *vero* *forma* *est* *et* *ipso* *positio* *corporis* *Christi* *sub* *speciebus*.

Nec *video* *aliquam* *difficultatem*, *qua* *contra* *hunc* *dicendi* *modum* *sic* *explicatum* *obici* *possit*. *Nulla* *est* *diffi-* *cultas* *qua* *contra* *hunc* *dicendi* *modum* *objici* *possit*. *Exemple* *unionis*

R. 2 *intrinsecè*

96. *Post* *Eucha-* *ristiam* *primo* *facta*, *adhuc* *manet* *illa* *actio* *sub* *con-* *ceptu* *conse-* *rationis*.

97. *Resoluitur* *ergo* *diffi-* *cultas* *qua* *contra* *hunc* *dicendi* *modum* *objici* *possit*.

98. *Exemple* *unionis*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

intrinsecè ad Eucharistiam, non ut partem, propriè loquendo, sed ut unione partium inter se?

99. *Quomodo illa vno videbimus, illa vno includit etiam alligationem ortam ex vi, quam species habent ad trahendum secum corpus Christi, quæ vis est qualitas supernaturalis indita speciebus, & quidem ex hoc capite facile potest concedi, auctiōne producūtiū illius qualitatis non intrare ad componendum intrinsecè hoc sacramentum, sed esse viam ad illud, quatenus ponit qualitatem, à qua denominatur partialiter corpus Christi formaliter subsans speciebus: loquendo tamen de actione, qua corpus Christi sustentat species in genere causa efficientis, alia est ratio, ut explicuimus; & ideo dixi, non debet excludi omnino actionem transubstantiationis à compositione intrinseca huius sacramenti; siquidem aliqua ex parte pertinet ad illam.*

SECTIO VII.

Vtrum vſus, seu ſumptio Eucharistiae pertineat intrinſecè ad hoc sacramentum.

100. *Error Hæriticorum damnatus à Tridentino.*

Valentia.

Conc. Trid.

Hoc est vltimum, de quo dubitari potest, an pertineat intrinsecè ad constitutionem Eucharistiae. Et quidem Hæretici nostri temporis adeo ſentient, vñ Eucharistiae pertinere ad eius constitutionem, vt quamplures dicāt, ante vñum non continere corpus Christi alij vñ, quos refert P. Valentia in prefenti diff. 6. q. 1. p. 3. non nili dependenter ab vñ statim post consecrationem futuro: quorum errorē damnauit Trident. *ſeff. 13. can. 3.* docens, in Eucharistiae sacramento contineri Christum Dominum ante ipsum vñum posseque feruari Eucharistiae, nec ob id præsentiam Christi Domini deperdi, dum maneant species.

101. *Statuſ quæ ſumptio vñ Eucharistiae inter Catholicos eſt, an ſumptio fit pars intrinſecè constituens hoc sacramentum.*

Gabriel. Aureolus.

102. *Communia, & vera ſententia omnium Theologorum negat, vñum, ſeu ſumptionem pertinere intrinsecè ad rationem sacramenti. Ita sanctus Thomas, & alij, quos referunt, & ſequuntur Suarez in prefenti diff. 42. ſeff. 4. & Vafquez diff. 167. Probatur primo ex modo loquendi Concil. Trid. *ſeff. 13.* per totam præſertim *can. 4.* Sæpe enim docet, in hoc sacramento contineri corpus Christi etiam ante vñum, hoc sacramentum feruari in Sacario, deferri ad infirmos, adorari, coli, &c. Igitur ex ſensu Concilij ante vñum datum hoc sacramentum essentialiter: alioquin non feruari, coleretur, &c. nisi exiſteret in vñ.*

103. *Probatur ex Florent.*

Tertiæ ratione à priori quia eſt ci- bū.

Secundò, probatur ex Concilio Florentino in Decreto Eugenij, vbi Pontifex docet, Sacerdorem verbis consecrationis confidere Eucharistiam; ergo Eucharistia ipſa consecratione perficitur etiam ante vñum; ergo vñus non pertinet intrinsecè ad eius constitutionem.

Tertiæ, & à priori ostenditur, quia Eucharistia, ut ſuprā vidimus, eſt cibus spiritualis animæ, & habet

cauſe gratiam per modum cibi; ergo ſicut cibus naturalis ante actualē manducaſionem eſt cibus completerè: ſic Eucharistia ante ſumptionem eſt, complete cibus; & ſicut cibus habet de ſe virtutem ad aquatam ad nutriendum: ſic Eucharistia ante ſumptionem ſupponitur cum virtute ad aquatam ad nutriendam spiritualiter animam.

Dices, Eucharistiam quidem ante vñum eſt sacramentum; ceterū vñum eſt partem ipius ſaltē integrantem, & vltimè complentem, ſicut ſatisfactio dicitur pars sacramenti Pœnitentia: nam licet Pœnitentia ſit verum sacramentum essentialiter ante ſatisfactiōem; ceterū per ſatisfactiōem integratur, & compleetur in ratione integri: ſicut homo etiam ſine manu eſt essentialiter homo; per manum tamen integratur, & compleetur; ex quo fit, recte poſſe in Concilii appellari Eucharistiam sacramentum etiam ante vñum, licet per vñum vltimum integretur.

Sed contra; quia ſi vñus eſtet pars sacramenti Eucharistiae, non ſolū eſtet integralis, ſed etiam essentialiter requiſita. Satisfactio quidem non eſt pars essentialis Pœnitentia; quia ante ſatisfactiōem habet Pœnitentia vim ad cauſandam gratiam, & de facto eam cauſat; at verò ſi vñus requiriatur ad Eucharistiam, requiriatur quidem taliter ut ſine illo Eucharistia non cauſet gratiam; ergo ſi proper hanc exigitiam vñus dicitur eſte pars, non eſt pars integralis, ſed essentialis Eucharistiae.

Ex quo obiter impugnat ſententia Gabrieli: nam ſi vñus eſtet sacramentum, non potest eſte factum diuersum ab Eucharistia; in tantum enim debet eſte sacramentum, in quantum videtur cauſa: gratia, & eiuſ vñus non cauſant diuersam gratiam, neque enim Eucharistia cauſat ſine vñ, nec ipſe vñ ſine Eucharistia: ergo vel conſtituit vñum, & idem sacramentum, vel vñus non pertinet ad rationem intrinſecam sacramenti.

Dices iterum, vñus quidem eſte partem intrinſecam Eucharistiae; ceterum adhuc ante vñum dari ſacramentum Eucharistiae; quia datur, quoad totum id, quod dicit in re: ſicut enim ſuprā dicebamus, post translaſta verba dari Eucharistia, licet verba ſint pars intrinſeca illius, eò quod non ſignificentur in re: ſic etiam dici potest, vñus importari in obliquo, & ideo ante vñum dari iam sacramentum Eucharistiae, ſcilicet quoad id, quod importat in re.

Sed contra; quia peto, à quo vñuſ denominetur Eucharistia sacramentum, antequam ſumatur, ſicut denominatur sacramentum a verbis præteritis: Dices, ab vñuſ futuro: contrà, ergo ſi hæc hofia forſitan non ſit ſumenda poſtea ab aliquo, non erit modo sacramentum Eucharistiae, licet ſit conſecrata. Consequens eft absurdum, & contra mentem Tridentini. Dices, ſufficere ad hoc, ut denominetur modo sacramentum, vñus poſſibilem illius. Sed contrà; quia repugnat, aliquid conſtitui formaliter in ratione sacramenti per vñum ſolum poſſibilem. Poſſet quidem conſtitui in ratione sacramenti per ordinem ad vñum poſſibilem, imò de facto ita conſtituitur; nam ille ordo eft aliquid actualē: ceterum per ipsum vñum poſſibilem conſtitui formaliter non potest. Nam eſt poſſibile, non eſt eſt ſimpliſter, ſed potest eſt eſt: ergo non dabit formaliter denominationem sacramenti ſimpliſter, ſed sacramenti poſſibilis: ſicut compoſitum, quod componitur ſaltem partialiter ex ente poſſibili, neceſſe eſt, quoad illam partem, ſolum eſte poſſibile.

Dices, res præterita non habet plus entitatis nunc, quam res poſſibilis; & tamen per denominationem

104. *Respondeo.* à verbis p̄t̄teritis denominatur nunc sacramentum; ergo posset etiam per denominationem ab v̄s pos-
sibili, licet res possibilis solum dicat esse possibile. Respondeo, negando consequentiam, quia sequeret-
tur, hoc sacramentum non solum nunc non habere
ad quā totum esse sacramenti reduplicatiū sumptū, sed neque vñquam illud habuisse, atque adeo nū-
quam exstisit, vel exstirat essentiam totam hu-
iū sacramenti reduplicatiū sumptū. Quod non se-
quitur de facto, quia licet mod̄ non existant ver-
ba, quibus completer in ratione sacramenti, atque
ideo licet nunc non habeat totum illud esse, quod
includit sacramentalitas (vt ita dicam) reduplicatiū
sumptū, illud tamen esse aliquando fuit, atque adeo
totum sacramentum adquātē sumptū etiam re-
duplicatiū, & secundum obliqua, aliquando ponit
extra causas. Habemus ergo, sacramentum Eu-
charistie nullo modo posse componi intrinsecē ex
vñs, licet ordinetur ad illum.

110. *Ceterum contra hanc communem sententiam est*
contra hoc difficultas non modica; quia aliunde videtur vñs
tamen est sacramenta Eucharistiae participare rationem sacramenti; est
enim ceremonia sensibilis significans prædictę gra-
tiam, quia tamen, quam significat infallibilitatem ex promulgatione
vñctio par. Christi. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum*
sanguinem, habet vitam, &c. ergo sumptū ipsa est sa-
cramentum, non aliud; ergo Eucharistia, vel pars il-
luminis eius, est illius. Confirmatur, quia aliae partes Eucharistie non
possunt, nec caufer gratiam, nisi coniuncte cum
sumptione, & vñs; ergo aliae non constituant ad-
quātē sacramentum, nisi vt componant illud cum
ipso vñs.

105. *Respondeo cōm-*
nūs vñs, vñs regu-
ratum, & ap-
pliatio-
nem. *Respondetur communiter ad hoc argumentum,*
sumptionem quidem requiri ad hoc, quod Eucharistia
caufer gratiam; ceterum non requirit ut causam
etiam partiale, sed vt conditionem, seu applica-
tionem sacramenti, nec enim gratia promittitur
mandationi, sed sacramento, supposita applica-
tionē, & conditione illa mandationis.

111. *Hac solutio*, licet veram contineat doctrinam,
Huc solutio non tollit adhuc omnino difficultatem positam;
nam de hoc ipso inquirimus, vnde scilicet colligat
una difficultatē cum
Ecclesia, Eucharistie vñs solum esse applica-
tionem sacramenti, & non partem ipsius: cum tamen
in aliis sacramentis ipse vñs non solum sit cōditio,
sed pars sacramenti: Cur Ecclesia censet, oleum con-
secratum non esse sacramentum, sed materia; ipsam
vñctio non esse applicationem sacramenti, & non
partem ipsum; at in Eucharistia, sumptionem
finit esse applicationem sacramenti, & non
partem ipsum. Item non bene percipitur, quomodo
sumptio sit essentialiter requisita ad effectum sacra-
menti, & sit tantum conditio: cum enim ad ratio-
nem sacramenti solum exigatur moralis influxus
in gratiam; quomodo potest intelligi, sumptionem
essentialiter concurreat ad gratiam, & tamen non
concurrit ut causam moralem, sed solum vt condi-
tionem? Difficile enim explicatur, in quo differat
causa moralis, & conditio moralis.

112. *Ad primam partem difficultatis respondeo*, Eu-
charistie sacramentum institutum esse per modum
cibi nutrientis spiritualiter, vt saepe dictum est, &
constat ex verbis Christi: *Cave mea verè est cibus, &c.*
Quare sicut cibus naturalis de se habet adquātam
virtutem ad nutriendum, manducatio verè non nu-
rit, sed est conditio applicans virtutem cibi ad ope-
randum: sic etiam sumptio cibi spiritualis non est
virtus, nec pars virtutis, sed applicatio virtutis cibi,
vt operetur vitam in anima: quod totum potuit Ec-
clesia satis colligere ex ipsa institutione huius sa-
cramenti.

P. Joan. de Lugo de Sacramentis.

Dices primò, etiam. Extrema-vñctio instituta est
per modum medicinae curantis ægritudinem men-
tis, & corporis; ergo sicut oleum ad sanandum na-
turaliter corpus indiger applicatione, que quidem
applicatione non est pars virtutis, sed solum condi-
tio: sic etiam oleum benedictum erit adquata cau-
sa gratiae in sacramento, vñctio verò erit solum ap-
plicatio medicinae, & non pars sacramenti.

113. *Institutio in*
Extrema vñ-
cione, &c.

Respondeo, oleum non esse institutum in ratione
sacramento per modum medicinae adquatē causan-
tis; sicut est Eucharistia per modum cibi adquatē
nutrientis. Alioquin sicut in naturalibus medicina
a quolibet applicata operatur, sic etiam oleum sa-
cramentum a quolibet ministro etiam sine vñctio verbis ap-
plicatum operatur gratiam, quod est absurdum.
Differentia ergo inter oleum, & Eucharistiam colli-
gitur clare ex virtusque sacramenti institutione:
nam sacramentum vñctio exigit ex Christi insti-
tutione vñctio sacramentum factam a talis ministro, cum talis
bus determinatis verbis, &c. Ex quo sit, ipsum oleum
benedictum secundum se non significare completere
gratiam sine tali actione; quia quidem actio etiam
significare partialiter ex Christi institutione, & non
possulatur, vt mera applicatio. At verò Eucharistia
taliter instituta est in ratione cibi, vt à quocumque
applicetur, caufer eodem modo gratiam: ex quo sit,
mandationem non exigi vt partem sacramenti,
sed vt meram applicationem illius, eo quod sacra-
mentum, sicut cibus corporeus, non possit operari
sine applicatione.

Dices adhuc, ergo si Eucharistia poneretur in sto-
macho hominis miraculosè, sine eo quod intraret
per oris mandationem, adhuc cauferet gratiam.
Instantia. *Respondet* *scribens p̄t̄*
Probatur sequela ex dictis, quia manducatio est me-
ra conditio requisita, vt cibus alioquin potens ap-
plicetur: ergo si cibus iste alio modo applicetur, eo
dem modo poterit gratiam operari: sicut si cibus na-
turalis poneretur miraculosè intra stomachum, eo
dem modo nutritur hominem, ac si manducaretur.

P. Suarez inq̄st̄. 63. sc̄l. 7. ante 2. conclus. cum
ad aliud propositum obiecisset sibi hanc sequelam,
noluit illam concedere; sed alio modo respondit ad
illam questionem. Forsan propter verba Christi
promittentis gratiam non quidem habent, sed
manducanti Eucharistiam: *Qui manducat hunc pa-*
net, vñctio, &c. Et propter illa etiam verba: *Nisi man-*
ducaueritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam,
&c. vñctio videtur negari effectus sacramenti, nisi pra-
cedat manducatio. Ego sane non inveni adhuc ra-
tionem latissimam contra eum, qui concederet
prædictam sequelam, & admitteret, quod si tunc ille
homo sciret, quid secum ageretur, & velleret recipere
illud sacramentum, recipere quidem effectum sa-
cramenti: quod proportio cibi naturalis suadere vi-
deatur, & ratio supra posita quod scilicet manduca-
tio sit mera conditio applicationis: quare si causa
alio modo applicetur, non est, cur non possit opera-
ri. Imò posset hoc ipsum confirmari ex facto mira-
culo, quod à probatis Auctòribus narratur conti-
exemplis, *Conferatur*
gisse cūdā Comiti Gallo iuxta Massiliam, qui dum
esset morti proximus, & mala stomachi dispositio-
ne prohiberetur à communione Eucharistie, quam
ardenter exoptabat; allatam sibi hostiam, & super
stomachum positam, aperto diuinitus pectora suscep-
pit, & statim obicit. Quam historiam, supposse no-
mine, refert & approbat P. Salmeron tom. 9. in Eu-
gel. tract. 33. ante tertium argumentum. In quo casu non
videtur credibile, sacramentum non habuisse effe-
ctum ex opere operato, vt quid enim eximus ille
fauor, nisi ad communicādum fructum Eucharistie?
Et quidem iuxta hāc doctrinā facile dissolui videtur

114. *Respondet* *scribens p̄t̄*
Suarez.

*Hinc reddi-
tur discrimen
inter causam
moralem &
conditionem.*

116. Nec verba Christi Domini videntur contra hanc doctrinam vige: nam in primis verba illa: *Nisi manducaveritis, &c. non habebitis vitam in vobis*; non loquuntur de effectu solum sacramenti, quo carent, qui non manducant, sed etiam de omni gratia iustificante; quia, ut infra videbimus, agitur ibi de necessitate praecepti, qua tenentur fideles sumere Eucharistiam, sub culpa lethali. Quare ex illis non potest probari, mandationem essentialiter requiri ad effectum sacramenti, sed requiri ad vitandum peccatum lethale, & implendum praeceptum, quod habet manducandi, quia potest. Deinde illa verba, quibus promittitur gratia manducanti hunc cibum: *Qui manducat hunc panem, vivet in eternum*, non est cur ita accipiunt, ut exigatur essentialiter manducatio ad effectum, sed solum ut conditio ex natura rei requista. Sicut etiam de ligno vita, quod erat in Paradiso, dici poterat: *Qui comedie ex hac arbore, vinet*; & tamen proculdudio fructus ille haberet eundem effectum positus intra stomachum etiam sine mandatione. In dicitur etiam de sacramento unctionis dicit Iacobus Apostolus: *In vobis: inducat Presbyteros Ecclesie, & orem super eum, unctiones eum, &c. & tamen nemo cogitauit, quod si Presbyter aliquin esset praesens, & non adducatur, ideo sacramentum non habiturum sit effectum: petitur tamen adductio Presbyteri, ut conditio regulariter necessaria, quod idem de mandatione Eucharistiae a fortiori dici posset.*

117. *Hec doctrina
videtur no-
ma.*

*Vnde aliunde
petimus dif-
ferentiam in-
ter causam
moralem &
conditionem.*

Ceterum haec doctrina noua est, & ad rem praesentem non necessaria; in dicitur non omnino evanescit difficultatem positam; adhuc enim restat eadem difficultas circa ipsum contactum Eucharistiae cum stomacho, an sit pars sacramenti, an solum conditio, & in quo differat a vera caufa, cum ille saltem contactus necessarii requiratur, & essentialiter ad effectum sacramenti; & quod de illo contactu dictum fuerit, de mandatione etiam dici poterit, licet admiratur essentialiter necessaria ad effectum sacramenti: video nihil hic altero, sed aliunde petenda viderit differentiam inter causam moralem, & conditionem ex doctrina, quam late explicuimus supra in tract. de Sacramenta in communi disp. 4. scilicet vbi diximus, sacramenta noua Legis causare gratiam praesentem, non verò antiquam: nam licet forsan in Circumcisione daretur gratia, Circumcisio tamen non erat caufa, sed solum conditio ad illam gratiam: at verò Baptismus non est sola conditio, sed causa sua gratia. Differunt autem oritur ex eo, quod Baptismus, & omnia sacramenta noua Legis sunt quasi actiones, & operationes Christi Domini, moraliter loquendo, exercita quidem per suos ministros, eius tamen nomine, & sum quasi schedula, & signa, quibus utitur ad significandam Deo voluntatem, quam habet, quod datur gratia hominibus. Cum ergo operationes Christi Domini de se sint sanctæ, & Deo gratae, habentque valorem moralem ad obtinendum, quod intendunt, fundatum in dignitate personæ, & meritis eiusdem; hinc est, quodlibet sacramentum noua Legis continere gratiam, & habere vim sufficientem ad causandam moraliter gratiam, quam significat: at verò sacramenta antiqua erant actiones factæ nomine solius Synagogæ vel Ecclesiæ à qua non poterant redi impetratoriae de condigno gratia iustificantis, quare solum se habebant ut conditio, sine qua non.

Hoc supposito, dicendum est, mandationem, 118. seu contactum esse solum conditionem, non cau- *Hei p[ro]p[ri]o di-
cuntur, ut
contactu[m] se
conditio, qua posita, mouetur Dens ab ipso sacra-
mento, ut ab operatione Christi, moraliter loquen-
do, ad dandam gratiam. Cur autem v[er]us non sit in-
stitutus a Christo pro operatione, que hat eius no-
mine, sed solum designatus sit pro conditione, pe-
tenda est ratio ex superioribus, quia scilicet Eucha-
ristia instituta est per modum cibi caufantis gra-
tiam; quare sicut in cibo virtus caufandi non est in
sua, vel contactu[m], sed solum in cibo: sic etiam in hoc
sacramento virtus caufandi solum debuit constituiri
in ipso cibo; v[er]us vero, seu contactus solum desi-
gnari, ut conditio, & applicatio cibi. Cur autem, &
quomodo Circumcisio, aut alia sacramenta antiqua,
essent vera sacramenta, licet non caufarent gratiam
in recipientibus, ex eo quod erant promissiones gra-
tiae dandæ in Legi noua, explicuimus latè in eodem
loco de Sacram. in communi.*

Dices, difficultatem eamdem adhuc remanere in 119. dispositione, qua homo accedit, & suscipit Eucha- *Instatio.*
ristiam: videtur enim, iuxta doctrinam traditam, illam esse partem sacramenti, nam illa dispositio concer-
tit proculdubio ad gratiam sacramentalem, que da-
tur ex opere operato. Hæc enim uniuersique datur
iuxta mensuram dispositionis, quam habet. Rursus
illa dispositio non concurret solum, ut conditio, quia
concurrit ut meritum congruum, cuius intuitu dat
Deus tantam gratiam: quod patet in Baptismo, in
quo datur ad primum gratia intuitu dispositio,
& doloris de peccatis, quem habet; de quo dolore
dixit Tridentum *scilicet 4. cap. 4.* necessarium esse sem-
per etiam cum sacramento *ad impetrandum veniam
peccatorum*; & est causa impetratoria, & meritoria
de congreuo respectu primæ gratiae; & eodem modo
ea dispositio in Eucharistia, & aliis Sacramentis erit
impetratoria augmenti gratiae, quod confertur in
sacramento: quid ergo deest illi, ut componat intin-
sec sacramentum in ratione caufantis gratiam?

Respondeo, eam dispositionem non componere 120.
intrinsecè sacramentum Eucharistia, sicut neque
alia (excepto vno sacramento Penitentia, cuius est
pars dolor de peccatis) quia non participat propriæ
rationem causa gratiae, propter illam participant sa-
cramenta, de quibus s[ecundu]m diximus, esse veras caufas
gratiae; quia propter merita Christi, quæ in se con-
tinent, & à quo assumentur tamquam signa, quibus
suum voluntatem significat Deo de gratia homini-
bus danda, habent valorem, & condignitatem ad
ponendam gratiam, quam exigunt. Dispositio au-
tem nostra habet solum congruitatem quandam ad
illum effectum, que sicut non sufficit ad dandam
denominationem meriti simpliciter, & absolute, sed
solum secundum quid, & impropriæ, scilicet meriti
congrui, quod non est proprium meritum; sic non
sufficit ad denominandam causam in eo rigore, in
quo sacramenta appellantur causa gratiae, nempe
causa efficaces, & potentes ponere suum effectum;
quem modum causalitatis debent participare om-
nia, quæ coponunt sacramentum in ratione cau-
fæ. Fatemur ergo, dispositionem concurreat tan-
quam meritum de congreuo ad impetrandum gra-
tiam, que datur in sacramento, non tamen habet
illum modum concutendi, & causandi condigne,
quem habent sacramenta, quia non assumentur à
Christo tamquam signum, vel actio propria ad
significandam Deo suam voluntatem, sed Christus
assumit species, & corpus suum ad significandum
Deo voluntatem suam de obtinenda tanta gratia
homini

disputatione dicendum est, de quo breuiter S. Thomas in praesenti art. 2.

SECTIO I.

*Virum Eucharistia sit unum Sacramentum
in specie atoma.*

Negarunt aliqui: Aureolus apud Capreolum d.
8.9.1. arg. contra 2. conclus. Gabr. q.2. art.2. Et left. Aureolus,
53. in Canonem; & indicat Maior apud Suarez in pre- Gabriel,
sentis disput. 1. de Euchar. set.3. fundamentum potissi. Maior,
mum est, quia species panis cum corpore Christi
constituit sacramentum specie diuersum ab illo,
quod resultat ex sanguine & speciebus vini, &
utrumque continetur sub Eucharistia; ergo Eucha-
ristia complectitur sacramenta specie diuerxa.

Communi & vera sententia affirmat, Eu-
charistiam esse unicum sacramentum in specie ato-
ma. Ita S. Thomas in *presenti*, quem sequuntur reli-
qui apud Suarez, & Vasquez in *praesenti*, qui plures
refertunt; & hanc sententiam amplexus est Cate-
chismus Pij V. dicens: Non plura, sed unum tantum
sacramentum Ecclesie auctoritate docti confite-
mur. Hac sententia potest ex duplice capite probari.
Primum, si dicamus sacramentum ex speciebus panis,
& corporis Christi non differre specie a sacramento
ex speciebus rini cum fermento, f. i. c. 1. *Primum proposito.*

Ex parte species vini cum sanguini, sed solum numero. Secundum, si admittantur haec duo differentes species in- completa, & partialia; ordinari tamen ad componen- tam unam speciem integrum, & totalem; nam licet materia, & forma hominis differantur inter se specie partialia; homo tamen non est species subalterna, sed infinita, quia est una species totalis, & integrata, com- posita ex duabus species partialibus; quare viden- dum nunc est, ex quo capite istorum probanda sit nostra conclusio.

Nonnulli enim recentiores probant eam ex primo capite, dicuntque sanguinem sub speciebus vini non differe specificè a sacramento, quod resultat ex corpore, & speciebus panis, sed colum numeronam
acet species panis, & vini differat specificè; item corpus, & sanguis Christi differant etiam specificè; catena in ratione sacramenti non differat specificè, con-
tinuantur enim in ratione sacramenti per significacionem; quare cum significatio gratiæ sit eadem in
raque parte Eucharistia (utraque enim significat
modum gratiam nutritionis), non est unde differ-
ent species hæ duas partes.

Dices; sacramentum non solum componitur ex significative, sed etiam ex re significante; ergo eius differentia specifica non solum desumenda est ex significative gratis, sed etiam ex diuersitate rei, quae sumuntur ad significandum. Sed contra; quia licet dilimitur. solutum non solum includit colorem, sed subiectum; ceterum equus albus, & homo albus non differt in specie in ratione colorati, quia ad hanc differentiam non attenditur diuersitas subiectorum, sed numerum; ergo similiter licet sacramentum corporis & sanguinis differentia materialiter ratione subiectum, non differat specie in ratione sacramenti: hæc immo differentia reduplicat supra rationem formam sacramenti, quæ est significatio. 3. Instansia.
4. Confirmatio
quia specie
vini abi ne

Confirmatur primò, quia nemo dixerit, sanguinem sub speciebus vini albi constitueri sacramentum diuersum specieb' ac eo, quod resultat è speciebus vini rubri; licet probabile valde sit, hæc duo vidifferre in specie: ergo similiter vbi manet ea significatio, parum referat, quod species vini, & nisi differant inter se. Confirmatur secundò; quia istud primitus in institutus fuisset ita, ut posset fieri cum constituant sacramentum diuersum ab eo quod resultat ex speciebus vini rubri; licet forte hæc duo vini species distarent.

POST QVAM vidimus de essentia Eu-
charistie, facile erit iudicare de eius
vnitate. Poret autem quæstio esse de
vnitate specifica, & de vnitate nume-
rica; scilicet Eucharistia continet
plura sacramenta numero diverso, & in
diversis modis.